

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

POSTAVENÍ VODNÍ TURISTIKY V RÁMCI SPORTOVNĚ-TURISTICKÝCH AKTIVIT
U DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU V REGIONU ŠUMPERK

Diplomová práce

(magisterská)

Autor: Pavel Tichý, Rekreologie

Vedoucí práce: Ing. Eva Schwartzhoffová, Ph.D.

Jméno a příjmení autora: Pavel Tichý

Název diplomové práce: Postavení vodní turistiky v rámci sportovně-turistických aktivit u dětí školního věku v regionu Šumperk.

Pracoviště: Katedra rekreologie

Vedoucí diplomové práce: Ing. Eva Schwartzhoffová, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2017

Abstrakt:

Diplomová práce se zaměřuje na zjištění zájmu žáků základních škol z regionu Šumperska o vodní turistiku v rámci jejich sportovně-turistických aktivit. Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V úvodu teoretické části je vysvětlen pojem turistika a následně se práce orientuje na charakteristiku a vysvětlení pojmu vodní turistika. Součástí teoretické části jsou také vysvětleny pojmy mladší školní věk a starší školní věk vzhledem k charakteru zaměření výzkumu. Ke konci teoretické části se práce zabývá pojmem instruktor vodní turistiky a jeho povinností vůči účastníkům vodních kurzů. Praktická část práce poskytuje informace o povědomí a zájmu žáků vybraných základních škol o vodní turistiku, a také o zaměření základních škol na jednotlivé druhy turistických aktivit. Výzkumná část proběhla metodou kvantitativního výzkumu formou ankety na vzorku sto čtyřiceti osmi žáků základních škol, které se účastnily vodáckých kurzů na řece Moravě. Ke konci praktické části jsou shrnuty výsledky výzkumného šetření.

Klíčová slova: Turistika, vodní turistika, povodí řeky Moravy, instruktor vodní turistiky, mladší školní věk, starší školní věk,

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Pavel Tichý

Title of the master thesis: Status of the water tourism in sports and touristic activities of school children in the region of the town Šumperk.

Department: Department of recreology

Supervisor: Ing. Eva Schwartzhoffová, Ph.D.

The year of presentation: 2017

Abstract:

The diploma thesis is focused on discovering the interest of school children from region Šumperk for water tourism in sport and touristic activities. The thesis is divided to the theoretical and practical part. The Introduction of the theoretical part are described various concepts such as water tourism, younger school age, older school age with focusing on character of the research. The instructor of water tourism and his duties towards participants of sport courses is important content of the theoretical part. The practical part gives informations about awareness and interest of school children of the chosen elementary schools for water tourism, also with focusing on various kinds of touristic activities. The practical part contains also the results of the research.

Keywords: tourism, water tourism, river basin of the Morava river, instructor of water tourism, younger school age, older school age,

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Ing. Evy Schwartzhoffové, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržel zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne.....

.....

Děkuji Ing. Evě Schwartzhoffové, Ph.D. za pomoc a cenné rady, které mi byly poskytnuty při zpracování diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Teoretická východiska.....	9
2.1	Turistika a její formy	9
2.2	Vodní turistika	9
2.2.1	Složky vodní turistiky	10
2.2.2	Význam vodní turistiky.....	11
2.2.3	Historie vodních sportů.....	12
2.2.4	Výzbroj a výstroj pro vodní turistiku.....	18
2.2.5	Bezpečnost při vodní turistice.....	22
2.2.6	Zásady a pravidla chování na řece	23
2.2.7	Klasifikace vodních toků	30
2.3	Turistika a sporty v přírodě ve školní tělesné výchově	33
2.3.1	Výchovně vzdělávací cíle kurzů vodní turistiky.....	34
2.3.2	Osobnost pedagoga (instruktora) pro vodní turistiku	35
2.3.3	Organizační a právní zajištění vodní turistiky	35
2.4	Děti školního věku.....	38
2.4.1	Mladší školní věk.....	39
2.4.2	Starší školní věk.....	40
2.5	Povodí řeky Moravy	41
3	Cíle a výzkumné otázky	44
3.1	Cíl práce.....	44
3.2	Dílčí cíle	44
3.3	Úkoly	44
4	Metodika práce	45
5	Výsledky.....	47
5.1	Pohlaví respondentů.	47
5.2	Věková skupina respondentů.....	47
5.3	Nejčastěji provozovaný typ turistiky respondentem.	48
5.4	Nejčastěji školou organizované sportovně-turistické kurzy.	49
5.5	Úroveň zkušeností respondenta s vodní turistikou.	50
5.6	Provozování vodní turistiky v rodině respondenta.	52
5.7	Organizace pravidelných vodáckých kurzů základní školou.	54
5.8	Typ školní akce, v rámci které je organizován školní vodácký kurz.....	54
5.9	Teoretické a praktické seznámení žáků s vodní turistikou ve výuce.....	55

5.10	Hodnocení spokojenosti konkrétního vodáckého kurzu.....	57
5.11	Fyzická náročnost kurzu.....	59
5.12	Největší atraktivita během vodáckého kurzu.....	61
5.13	Další zájem žáků o vodní turistiku.....	63
6	Diskuze.....	66
7	Závěry.....	68
8	Souhrn	70
9	Summary	71
10	Referenční seznam	72
11	Seznam Obrázků	75
12	Seznam tabulek	76
12	Přílohy	77
13	Seznam příloh.....	81

1 Úvod

V diplomové práci s názvem „Postavení vodní turistiky v rámci turistických aktivit mládeže“ se budeme zabývat teoretickým vymezením pojmu turistika, na který bude navazovat vymezení pojmu vodní turistika. V kapitole vodní turistika se pokusíme vysvětlit složky, význam, historii a výzbroj a výstroj potřebnou pro vodní turistiku. V návaznosti na tyto kapitoly budeme hovořit o bezpečnosti a chování účastníků kurzů na řekách. Následující podkapitola bude přibližovat význam a požadavky na pedagoga (instruktora) vodní turistiky. V této kapitole nastíníme také organizační a právní rámec tématu. Navazující kapitola s názvem „Děti školního věku“ bude sloužit k přiblížení a vysvětlení věkové skupiny dětí, které byly součástí výzkumného šetření. Poslední kapitola v teoretických poznatcích uvádí lokalitu výzkumu, tedy povodí řeky Moravy, s bližším popisem a charakteristikou z pohledu vodní turistiky.

Výzkumná část, která navazuje na teoretické poznatky, bude mít za úkol odpovědět na hlavní a dílčí cíle výzkumu. Hlavním cílem výzkumu je zjištění zájmu o vodní turistiku v rámci sportovně-turistických aktivit organizovaných základními školami na Šumpersku. Dílčí cíle jsou zaměřeny na vytýčení nejpobulárnějšího druhu turistiky u vybraných respondentů a nejčastějších školních kurzů se sportovním zaměřením, které pořádají vybrané základní školy, získání informací týkajících se zkušeností respondentů s vodní turistikou, získání zpětné vazby k vodáckému kurzu, zmapování zájmu základních škol o vodní turistiku v oblasti povodí řeky Moravy, zjištění věkové kategorie žáků základních škol, která se nejvíce účastní vodní turistiky a podpora a propagace vodní turistiky ze strany rodiny žáků a školy.

Výzkum diplomové práce proběhl formou dotazníkového šetření v období od května do června roku 2017 na základě účasti vybraných základních škol na vodáckém kurzu, který byl zprostředkován kvalifikovanou vodáckou agenturou, zaměřující se převážně na oblast povodí řeky Moravy a na klienty ze základních škol. Tento průběh výzkumu byl vybrán, jelikož autor diplomové práce má pracovní zkušenosti s již zmíněnou vodáckou agenturou, s lokalitou povodí řeky Moravy, a také s klienty mladšího a staršího školního věku. Autor byl osobně přítomen na vodáckých kurzech, po jejichž ukončení byly předány ankety výzkumu vedoucím pedagogům z jednotlivých vybraných základních škol.

2 Teoretická východiska

2.1 Turistika a její formy

Turistika je podle Louky (2010) charakteristická pobytem v přírodě a vyznačuje se pohybem a poznáním. Do turistiky je zahrnuto mnoho činností, které jsou prováděny v přírodním prostředí. Zaměřuje se na sportovní a herní činnosti, zážitkovou pedagogiku a ekologii, které můžeme realizovat ve školní tělesné výchově i volnočasových aktivitách.

Neuman (2000) poukazuje na skutečnost, že realnost přírodního prostředí ukáže naše pravé já a klade nám přirozené překážky, které nejde nahradit žádnou jinou formou výuky, nežli nám poskytuje právě sama příroda. Turistika vyžaduje specifické dovednosti a znalosti přírodního prostředí, ale do jisté míry i organizační principy a schopnosti pro pořádání kurzů, táborů nebo soustředění a sportovních, či rekreačních pobytů v letní přírodě. Turistika a pobyt v letní přírodě nás učí dodržovat pravidla, řídit se jistými zákony a utvářet si vlastní názor. Louka (2010) rozděluje turistiku podle prostředí, kde se provozuje na: **pěší turistiku, vysokohorskou turistiku, vodní turistiku, cykloturistiku, lyžařskou turistiku, mototuristiku.**

2.2 Vodní turistika

Už Soukup (1962) definoval vodní turistiku jako jednu z forem turistiky, která využívá různé druhy plavidel jako prostředek k přesunu z jednoho místa na jiné.

Svět vodní turistiky, podle Wagstaffa a Attariana (2009), poskytuje atraktivní a dynamickou formu poznání okolní krajiny, která je v okolí tekoucí nebo stojaté vody, a která může být člověku přístupná pouze po vodě.

Svoboda (2007) spojuje vodní turistiku s kulturně poznávací činností regionů, krajiny, zvláštnostmi přírody, staveb, historií nebo lidí. Mezi další významné složky vodní turistiky řadíme vlastní pohyb na vodě, nebo také odborně-technické dovednosti kvůli nejnútnejším opravám, dále pak znalosti z táboření, zajištění lodi nebo vaření. Nezbytnou součástí vodáckého sportu je pobyt v přírodě, který přispívá k lepšímu poznávání přírody a v tvrdých podmínkách často i poznání členů kolektivu a sebe sama.

V dnešní době je velké šetření času a pomoc ze strany Internetu, díky němuž si můžeme naplánovat trasu, připravit se na počasí nebo důkladně zmapovat celou turistickou trasu, a ještě si můžeme internet vzít všude s sebou. Na druhou stranu bývá čas a spěch ve vodní turistice nepřitelem poznání, a navíc spěch bývá v rozporu i s bezpečností plavby a s regenerací.

2.2.1 Složky vodní turistiky

Vodní turistiku lze rozdělit do tří základních složek. Těmito složkami jsou vlastní pohyb na vodě, kulturně poznávací činnost, odborně technické dovednosti a znalosti. Každá z těchto složek je zcela nezbytnou pro správný prožitek z vodní turistiky. Jednotlivé složky vodní turistiky byly již zmíněny v obecném vysvětlení turistiky nebo vodní turistiky, ale hlubší význam těchto složek je obsažen v této kapitole.

a) Vlastní pohyb na vodě

Pohybová aktivita nebo pohybový výkon na vodě obecně obsahuje převážně návyky a dovednosti, které jsou získány během vodáckého výcviku, pokud proběhl, popřípadě během vodáckého školení ještě před vyplutím nebo během samotné aktivity. Intenzita pohybového výkonu je závislá na charakteru zdolávaného terénu, což je pravidlo, které platí u většiny turistických aktivit a jsou součástí pobytu v letní nebo zimní přírodě (Bílý, Kračmar, & Novotný, 2001).

b) Kulturně poznávací činnost

Kulturně poznávací činnost je velice důležitou složkou vodní turistiky, jelikož dává smysl turistickým akcím a patří mezi hlavní motivační činitele nejen u vodní turistiky. Kulturně poznávací činnost je specifickou složkou, která vymezuje vodní turistiku od ostatních vodních sportů.

Hlavním předmětem kulturně poznávací činnosti je považováno cílené a komplexní poznávání oblasti, ve které se pohybujeme. Získáváme přehled přírodovědný, zeměpisný, kulturní a hospodářský, ke kterým přistupuje poznávání ekologie dané oblasti (Bílý, Kračmar, & Novotný, 2001).

c) Odborně technické dovednosti a znalosti

Ondráček a Hřebíčková (2007) ve své knize uvádějí, že odborně technické dovednosti a znalosti dávají hlavní předpoklady pro bezpečný a účelný pohyb v přírodě. „Vodákovi“ umožňují zvládat problémy s materiálem, stavěním stanu, opravou lodí, vařením v přírodě, orientováním se v terénu, v případě potřeby poskytnutím první pomoci, přípravami turistických akcí apod. Vodní turistika je na rozdíl od např. turistiky pěší značně náročná na materiální vybavení.

Wagstaff a Attarian (2009) ve své knize vyzdvihují skutečnost, že pedagog (instruktor), který se věnuje vodní turistice by měl mít na paměti tři základní otázky během výuky technických dovedností a to péče o životní prostředí, začlenění a připojení teoretických faktů k profesním a praktickým skutečnostem a dodržování určité etické povinnosti vůči všem lidem, kteří jsou součástí obecně outdoorových aktivit.

2.2.2 Význam vodní turistiky

Wagstaffa a Attariana (2009) ve své knize hovoří o otevřenosti outdoorových aktivit, konkrétně vodní turistiky, jako o otevřeném světě pro všechny a je velmi přínosná především pro ty, kteří mají odlišné duševní a psychické schopnosti a dovednosti a mají zájem o určité zdokonalení a rozvoj těchto schopností v rámci vodní turistiky.

Základem vodní turistiky jsou tři cíle a to vzdělávací, výchovný a zdravotní cíl. Společným znakem je pobyt v přírodě. Již Sýkora (1986) ve své knize definoval tyto tři cíle následovně:

a) Výchovný cíl

Výchovný cíl a význam vodní turistiky a pohybu v přírodě vychází z hlavního obsahu, z aktivního postavení a působení vyučujícího, cvičitele a vedoucího z organizace výchovně vzdělávacího procesu. Z hlediska výchovného působení poskytuje zejména obsah kulturně poznávací činnosti velké možnosti (poznávání historie i současnosti, zákonitostí přírody, jejích krás a všeho, co vytvořil člověk).

b) Vzdělávací cíl

Vzdělávací cíl a význam vodní turistiky je spojen se získáváním široké škály vědomostí, poznatků a dovedností v oblasti kulturně poznávací činnosti a odborně technických dovedností a znalostí. Hlavní předností vodní turistiky a pobytu v přírodě je ověřování konkrétních praktických poznatků během turistické činnosti. Specifické a všestranné poznávání nových oblastí, přírody, zajímavostí a zvláštností ze strany kulturně poznávací činnosti zvětšuje obzor vzdělávání mládeže, ale i dospělých.

Asi úplně nejvýznamnějším vzdělávacím přínosem má vodní turistika v získání pohybového vzdělání v souvislosti se všeobecně rozvíjejícími a speciálními tělesnými cvičeními. Vodní turistika a pobyt v přírodě umožňují návaznost na vzdělávací a výchovný proces ve škole a jsou dobrým prostředkem celoživotního systému získávání nových poznatků.

c) Zdravotní cíl

Propojení příznivých vlivů přírodního prostředí ve spojení s aktivní pohybovou aktivitou směřuje v základě k rozvoji pohybových schopností jako jednoho z předpokladů upevnování zdraví. Vodní turistika a převážně turistika obecně a pobyt v přírodě (společně se sportovní aktivitou v přírodě) patří ze zdravotního hlediska k velice významným odvětvím tělovýchovné činnosti.

2.2.3 Historie vodních sportů

Již od pradávna se lidé pohybovali na vodě. V dávné historii bylo nutné používat různá plavidla pro překonávání vodních toků a řek. Řeky vždy sloužily jako spojnice mezi civilizacemi. I v dnešní době ještě existují místa v Asii, Jižní Americe, či v západní Africe, která nejsou spojena žádnou pozemní komunikací, nýbrž jediným možným přístupným místem a to řekou. Severoameričtí Indiáni používali různá plavidla poháněná pádlem pro lov, dopravu, ale i pro válečné účely. Tato plavidla měla rozhodující vliv na další turistické a sportovní využití, rozšíření a oblibu mezi lidmi (Bílý, Kračmar & Novotný, 2004).

Když evropští objevitelé přišli do nového světa (Severní Amerika), objevili kánoi jako primární způsob dopravy pro domorodé národy. Domorodé kmeny udržovali prostřednictvím plavidel svůj lovecký a sběračský způsob života. původní kánoi vytvořili místní kmeny, které žily v souladu s přírodou a pro stavbu těchto dopravních prostředků používali nejčastěji dřevo a zvířecí kůži. Tato univerzální plavidla umožňovala domorodcům a snadno využívat vzájemně propojené vodní cesty uvnitř kontinentu (Gullion, 1994).

a) Vývoj kanoistiky a raftingu ve světě

Bílý, Kráčmar a Novotný (2004) ve své knize popisují, že byly nalezeny pravěké jeskynní malby dokazující, že už v té době byly využívány primitivní plavidla pro splouvání vodních toků nebo řek. Nalezené malby v jeskyních často nezobrazují oštěpy a luky, ale právě primitivní podobu kajaků a pádel. Za nejstarší primitivní plavidlo považujeme nalezený člun v hrobě sumerského krále. Zmíněné plavidlo bylo vyrobeno ze stříbra a stáří se odhaduje na přibližně šest tisíc let.

Termín „kánoe“ pochází z arabského „canoa“ a znamená malé plavidlo poháněné pádlováním. Tento výraz se do Evropy dostal s největší pravděpodobností díky mořeplavci Kolumbovi. Jak už bylo zmíněno výše, nejlépe upravené plavidlo pocházelo od severoamerických domorodých kmenů a byl to takzvaný eskymácký kajak a díky tomuto plavidlu se rozvinulo pozdější rekreační nebo sportovní pádlování (Bílý, Kráčmar & Novotný, 2004).

Jedním z důvodů, proč byla kánoe s oblibou využívána domorodými kmeny, bylo cestování nenápadnou a tichou formou, jelikož na sebe nechtěli přitahovat pozornost kvůli lovu nebo také z důvodu okolních nepřátelských kmenů (Rock, 2010).

Obrázek 1. Ukázka kánoe, kterou používali domorodé kmeny v Americe

(Zdroj: <http://watercrafts-philately.blogspot.cz/2016/04/>)

Kajak se v Evropě objevil nejprve v Anglii v 19. století odkud se rozšířil po celém kontinentu. Vodní sporty byly nejprve řazeny k rekreačním aktivitám a po čase se z nich staly sportovní aktivity. Mezi největší propagátory vodní turistiky řadíme Skota McGergora z Londýna, který postavil dřevěnou loď s názvem „Rob Roy“ inspirovanou jak eskymáckými kajaky, tak indiánskými kánoemi. Tuto inspiraci našel na svých obchodních cestách po severní Americe. Plavidlo „Rob Roy“ mělo rovný kýl a nebylo tvarově prohnuté, čímž stavitel lodi McGregor docílil větší stability na vodě, ovšem na úkor obratnosti. Tato loď absolvovala několik propagačních a dobrodružných výprav celou Evropou a sklízela velký obdiv a úspěch (Bílý, Kračmar & Novotný, 2004).

Obrázek 2. Ukázka kajaku používaného domorodými kmeny v Severní Americe

(Zdroj: <http://watercrafts-philately.blogspot.cz/2016/04/>)

Raft je široké a ploché nafukovací plavidlo z gumy, které je využíváno především ke komerčnímu nebo expedičnímu vodáctví, takzvanému raftingu. Nejčastěji je raft čtyř až šestimístný. Pohonem pro tento typ plavidla jsou pádla, která používá posádka k pádlování a řízení lodi. Raft je využíván ke sjíždění divokých řek hlavně díky svému tvaru, který je, jak už bylo řečeno, plochý a široký, což mu dává výbornou stabilitu (Jančar & Novák, 2005).

Rafting je výraz pro sportovní odvětví, zabývající se sjížděním divokých řek na raftu. V tomto sportovním vodáckém odvětví se běžně pořádají i mistrovství Evropy a světa.

Za počátky raftingu můžeme považovat dávnou voroplavbu v Americe. Také český překlad slova „raft“ neboli „vor“ vypovídá o počátcích této sportovní aktivity na vodě. V roce 1846 bylo na patentovém úřadě ve městě Sheet v USA zaregistrováno první nafukovací plavidlo, které sloužilo jako záchranný člun (Jančar & Novák, 2005).

Obrázek 3. Ukázka dávné voroplavby v Americe

(Zdroj: <http://watercrafts-philately.blogspot.cz/2016/04/>)

Nafukovací plavidla se za druhé světové války používaly jako záchranné čluny pro letecké posádky nebo pro vylodění lehké pěchoty na pobřeží. Po druhé světové válce se stal rafting především náplní volného času, a to hlavně v USA a v padesátých letech minulého století byla vystavena první licence na komerční rafting. Prudký rozvoj tohoto sportovního odvětví a volnočasového vyžití byl především díky novým a dokonalejším materiálům, které zapříčinily vytvoření nových modelů a dokonalejších plavidel a díky tomu vznikly i soutěžní formy raftingu. Rafting je od samého začátku považován za adrenalinový sport a jeho závodní formy jsou slalom, sprint a sjezd (Bílý, Kračmar & Novotný, 2004).

Díky raftingu se rozvinulo komerční, sportovní a expediční splouvání řek. Pomocí raftu sjíždění do té doby nesjízdných a obtížných vodních terénů. Divoká voda je nyní dostupná i pro širokou vodáckou veřejnost. V roce 1997 byla v Jihoafrické republice založena Mezinárodní Raftová Federace (IRF) a o rok později byla založena Evropská Raftová Asociace a Svaz vodáků České republiky (SvoČR), sloužící jako zástupce vodní turistiky, a především vodních sportů v České republice, který se stal součástí IRF a Olympijského výboru (Bílý, Kračmar & Novotný, 2004).

b) Vývoj kanoistiky a raftingu v českých zemích

Angličané Stevens a Bradley roku 1875 spluli řeky Vltavu, Labe a Malši. Měli kánoi kanadského typu a tuto kánoi odkoupil lékárník a velký sportovec Ferdinand Zinke z Roudnice nad Labem. Kánoi koupil pro místní Český Athletic Club (ČAC).

První jednoduché plavidlo, které bylo určeno pro splouvání řek a bylo postaveno u nás se jmenovalo „ježdík“ a bylo postaveno pouze ze tří prken. Plavidlo sestavil Josef Rössler Ořovský roku 1884. Společně se svým bratrem splul Tichou Orlicí, Labe, Vltavu a Berounku. Josef měl pouhých patnáct let. V Praze se v této době začaly zakládat první veslařské kluby a roku 1893 se Josef Rössler Ořovský stává spoluzakladatelem Českého Yacht Clubu (ČYC). Je to první český kanoistický klub, jelikož v ČYC byli registrováni i aktivní kanoisté, kteří splouvali pravidelně české řeky. Vodní turistika v Česku zažívá největší popularizaci a oblibu na začátku dvacátého století. V roce 1910 jsou spluty všechny české řeky. Ve stejném roce nechává Josef Rössler Ořovský dovézt prvních šest kánoí přímo z Kanady.

Jakmile vzniklo Československo, začal prudký vzestup převážně vodní turistiky, ale také kanoistického sportu. Za tak rychlý vzestup vodní turistiky nese velký podíl tramské hnutí a oddíly vodních skautů. Pořádaly se první závody dlouhých až maratónských tratí a zakládaly se tábořiště (Kodeš & Hruša, 1990).

Obrázek 4. Počátky vodní turistiky v českých zemích

(Zdroj: <http://www.ctidoma.cz/fotogalerie/2016-04-15-ceske-prispevky-prispevky>)

2.2.4 Výzbroj a výstroj pro vodní turistiku

Výběr výstroje a výzbroje je ovlivněn řadou faktorů, převážně ročním obdobím, ve kterém se na vodu chystáme, obtížností vodního toku a aktuálním stavem vody. Důležitý je také čas strávený na vodě a typ (výběr) plavidla a posádky (Štemprok, 1983).

Často se zkušenými „vodáky“ doporučuje potřebné vybavení pro vodní turistiku nejprve vyzkoušet, například vypůjčit ve specializované půjčovně, obchodě nebo ve vodáckém středisku, kde dostanete i potřebné rady ohledně vodácké výzbroje a výstroje (Rock, 2010).

Moderní a certifikované, ale také vyzkoušené vodácké vybavení je jedním z hlavních předpokladů pro bezpečné sjíždění řek a vodních toků. Při výběru bychom neměli myslet na druhotnou estetickou stránku, ale především na účel, kterému má dané vybavení sloužit. V zásadě je třeba volit vybavení, které odpovídá individuální technické zdatnosti a zkušenostem, ale také naší finanční dostupnosti (Ptáček, 2006).

Samotnou výzbroj a výstroj pro vodní turistiku a sport dělíme na loď (plavidlo), ochranné vybavení a záchranné prostředky.

a) Základní typy lodí

Charakteristika / loď	Kajak	Kanoe	Raft	Pramice
Dělení dle tvaru konstrukce	Otevřený	Otevřená	Symetrický	Otevřená
	Uzavřený	Uzavřená	Asymetrický	
Dle počtu osob v lodi	Jednomístné	Jednomístné	Vícemístné	Vícemístné
	Dvoumístné	Dvoumístné		
	Čtyřmístné	Čtyřmístné		
Označení	K1, K2, K4	C1, C2, C4	R4, R6	

Tabulka 1. Základní typy lodí

(zdroj: Zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodniturestika/vybaveni.php>)

Obrázek 5. Příklad vícemístného raftu

(Zdroj: <http://www.nafukovacicluny.cz/raft-pulsar.htm>)

Pro rekreační účely jsou v naší republice nejčastěji využívány dvoumístné kánoe, jednomístné kajaky a vícemístné rafty. Záleží na obtížnosti vodního terénu, zdatnosti posádky a účelu, pro který je plavidlo voleno. Začátečnickům je doporučováno použít dvoumístnou, otevřenou plastovou kánoi nebo dvoumístné nafukovací plavidlo, jako je například Pálava nebo Baraka, kvůli jejich stabilitě, snadné manipulaci a především bezpečné jízdě (Bílý, Kračmar & Novotný, 2001).

Obrázek 6. Ukázka dvoumístné kánoe

(Zdroj: <http://www.kanak.cz/pujcovna-lodi-vltava/vybaveni-k-zapujceni/>)

b) Základní ochranné vybavení pro vodní turistiku

Ochranné vybavení	
Vesta	Vesta představuje nejen pro začátečníka nejdůležitější ochranou pomůcku. Bezpečná vesta má dostatečný výtlak vzhledem k hmotnosti uživatele, dobře sedí a má jištění (pásky, popruhy...) proti vyvléknutí. Vesta musí být certifikovaná.
Přilba	Optimálně volíme vodáckou, helma musí odpovídat tvaru a velikosti hlavy. Přilba musí být certifikovaná.
Ochranný oděv	Za ideální je považován neoprenový oděv, který vodáka chrání nejen proti tepelným ztrátám, ale také proti poraněním v důsledku nárazu části těla na pevný předmět (kámen, větev...).
Vhodná obuv	Nejvhodnější variantou je neoprenová obuv, která tepelně izoluje. Jako adekvátní náhradu však můžeme použít pevnou, nízkou, uzavřenou obuv (tenisky). V žádném případě nedoporučujeme jízdu na tocích v sandálech a žabkách.
„Špricdeka“	Špricdeka je součástí vybavení zejména zavřených lodí, můžeme se s ní ale také setkat například u některých typů nafukovacích lodí. Jedná se o ochrannou pomůcku, zabraňující vniknutí vody do lodi.

Tabulka 2. Základní ochranné vybavení

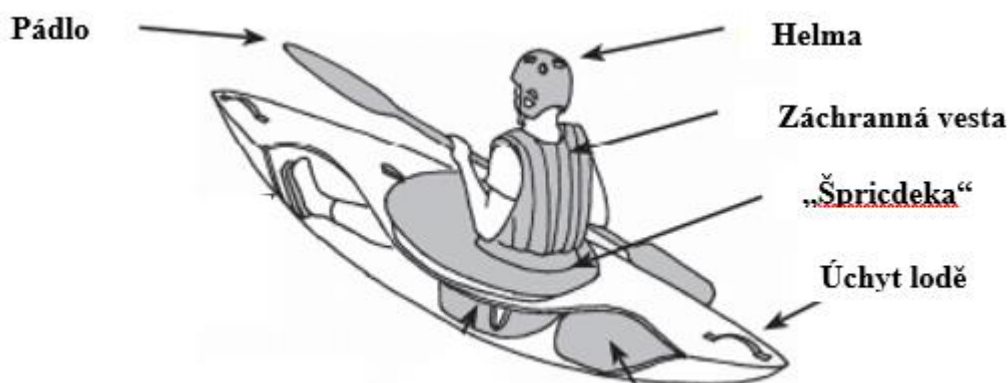
(Zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/vybaveni.php>)

c) Záchranné prostředky

Záchranné prostředky:	
Lékárnička	
Nůž	Měl by být otvírací, slouží k vyproštění tonoucího z provazů, k propíchnutí nafukovacích plavidel, pod nimiž se v proudu někdo zaklíní.
Házecí pytlík (házečka)	Slouží k záchraně osob při vědomí plovoucích ve vodě, například po překlopení lodi pod jezem. Správné použití házecího pytlíku je třeba vyzkoušet ještě před samotným konáním akce. Nikdy nenavlekejte oko provazu (bužírky) okolo zápěstí.
Karabiny a lano	Slouží k ukotvení záchranné lodi ke břehu nebo k ukotvení zachraňovaných předmětů ke břehu.
Píšťalka	Slouží k organizaci skupiny na řece nebo k upozornění zachraňovaného na konkrétní osobu, která podává záchranu.
Mobilní telefon	Umožňuje kontaktovat rychlou pomoc při záchraně a usnadňuje komunikaci mezi první a poslední lodí družstva nebo s doprovodem

Tabulka 3. Záchranné prostředky

(Zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/vybaveni.php>)

Obrázek 7. Výzbroj a výstroj kajakáře

(Zdroj: Kayaking BSA, Boy scouts of America, 2007, 3)

Pádlo patří k základním prvkům vodní turistiky, ať už se plavíte na kánoi, kajaku nebo raftu. Pro každého účastníka vodních sportů je důležité zvolit si také pádlo, které bude velikostně odpovídat výšce „vodáka“. Je velmi důležité, aby každý dokázal snadno a pohotově manipulovat s pádlem. Tento fakt se špatně dodržuje, pokud „vodík“ zvolí pro sebe příliš velké a pro něj i neobratné pádlo. Pádlá jsou vyráběna z různých materiálů pro různé účely. Kajakové lopatky pádla jsou vyráběny z lehkých syntetických materiálů. U pádel kánoe se používají také moderní materiály, ale stále je mnoha „vodáků“ upřednostňováno dřevo (Rock, 2010).

Obrázek 8. Ukázka velikosti pádla pro kajak

(Zdroj: Kayaking BSA, Boy scouts of America, 2007, 3)

Každý začátečník vodní turistiky by si měl uvědomit, že než začne investovat své peníze a svůj čas do potřebného vybavení (výstroj a výzbroj), měl by se dozvědět informace a prakticky si vyzkoušet již zmíněné vybavení, protože i když člověk (začátečník) dostane zajímavé rady od zkušeného „vodáka“, nemusí být přímo vhodné pro jiného. Praktická zkouška vybavení, seznámení se s materiálem a samotné naučení se základních vodáckých technik nám pomůže ke správné volbě při koupi výzbroje a výstroje pro vodní turistiku (Gullion, 1994).

To platí nejen pro ochranné vybavení, jako je helma a vesta nebo pro pádlo, ale také pro samotné plavidlo. Pro začátečníky existuje mnoho levnějších a snazších variant koupi lodě, které jim pomůžou k získání základních dovedností a zkušeností. Každý „vodák“ by měl své plavidlo vybírat podle typu svého vodáckého zaměření, ale také podle svých vlastních fyzických zdatností (například hmotnost plavidla) (Gullion, 1994)

2.2.5 Bezpečnost při vodní turistice

Během provozování vodních sportů, vodní turistiky a celkového pobytu v přírodě je zapotřebí klást velký důraz na bezpečnostní zásady. Mezi hlavní nástrahy a nebezpečí, která mohou během vodní turistiky nastat, řadíme subjektivní a objektivní nebezpečí. Subjektivní nebezpečí může být například nevhodná výzbroj nebo výstroj, špatná fyzická kondice, přecenění sil, nebo také nedostatek zkušeností. K objektivnímu nebezpečí řadíme například nepříznivé a rychle se měnící počasí, jako je mlha, povětrnostní podmínky a déšť, což může vést ke ztrátě orientace, pokusu o zvládnutí nebezpečného a obtížného terénu a zranění (Doležal, 1991).

Bezpečnostní hlediska a pravidla při vodní turistice a pobytu v přírodě rozdělujeme podle tří hledisek na přípravu, vedení a speciální zásady.

- a) **Příprava** - zahrnuje seznámení s technickým vybavením, správnou výzbrojí a výstrojí, ale také seznámení se s podmínkami výletu. Důležitý je také zdravotní stav všech účastníků a seznámení se s úrazovou prevencí a bezpečnostními pravidly.

- b) **Vedení** – při vedení je kladen důraz na dodržování bezpečnostních pravidel, metodických zásad a postupů. Je za potřebí přizpůsobit se zdravotnímu stavu a podmínkám všech účastníků vodní turistiky. Vedoucí pozice jakéhokoliv pobytu v přírodě je povinna přivolat a poskytnout první pomoc, změnit trasu nebo ukončit akci v důsledku špatných přírodních (klimatických) podmínek, terénu nebo stavu účastníků. Pověřené osoby musí být nápomocni při vyšetřování nehody (události). Všichni účastníci jsou povinni dodržovat pokyny vedoucího. V průběhu vodní turistiky je zakázáno požívat alkohol a návykové látky.
- c) **Speciální zásady** jsou například seznámení všech účastníků a zjištění celkového stavu skupiny (Ptáček, 2006).

2.2.6 Zásady a pravidla chování na řece

Za bezpečnost během plavby zodpovídá a dohlíží vůdce plavidla neboli kormidelník, který musí být na každé lodi. Každý člen posádky je povinen plnit příkazy, které jsou dány vůdcem plavidla v rámci jeho pravomoci, vzhledem k bezpečnosti plavby nebo zachování pořádku na plavidle. Jak už bylo řečeno výše, každý člen posádky a účastník vodní turistiky je povinen na vodě bez odmlouvání a průtahů plnit příkazy vůdce plavidla, ale také vedoucího, instruktora či jiného dozoru.

Před nasednutím na plavidlo si každý člen posádky důkladně zkontroluje svou výzbroj a výstroj, což je pro připomenutí loď, vesta, přilba, pádlo a další ochranné a záchranné pomůcky, které jsou součástí vodácké výzbroje či výstroje.

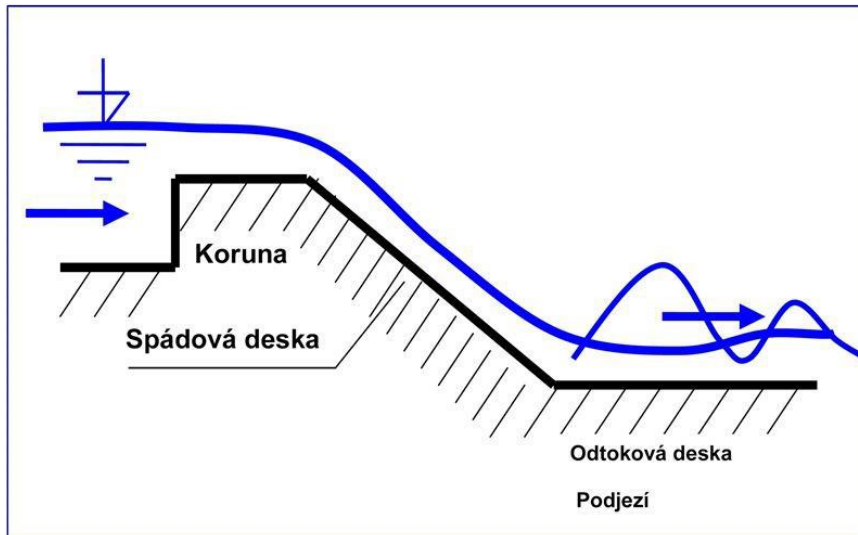
Během plavby má každý člen posádky plovací vestu, přilbu a obuv pro brodění ve vodě neustále na sobě. Jakmile více lodí zároveň sjíždí řeku je nezbytné, aby nedošlo u žádné lodi k bezdůvodnému odpojení od ostatních lodí bez souhlasu vedoucí osoby. Základním pravidlem jízdy na řece v početnější skupině je, aby během jízdy na sebe jednotlivé posádky lodí neustále viděly. Důležité je, aby nedocházelo k bezdůvodnému převrácení lodí, skákání z lodí do vody či používání lodí jako mola pro vodní radovánky (Ptáček, 2006).

Přeceňování vlastních schopností a předvádění se před ostatními na vodu nepatří, jelikož voda je vždy silnější a dostane se všude. Pokud je nevyhnutelný náraz lodi s překážkou je lepší řešení na překážku narazit přídí než bokem. V případě, že plavidlo narazí bokem, musí se vodák naklonit s lodí směrem k překážce tzn. po proudu řeky. Při převrácení lodi (cvaknutí) by měli vodáci držet své pádlo a ujistit se, další členi posádky jsou v pořádku a v bezpečí. Loď je potřeba nejprve dostat ke břehu a až v momentu, kdy je loď u břehu provádíme převrácení a vylítí loď. Je potřeba, aby každý úraz a zranění bylo nahlášeno a řádně ošetřeno příslušnou osobou (vedoucí, instruktor, lékař) (Ptáček, 2006).

Předjíždění je dovoleno jen za předpokladu, že se předjíždějící přesvědčil o tom, zda s předjížděním není spojeno také ohrožení členů posádky nebo ostatních plavidel. Předjížděné plavidlo by mělo podle plavební situace usnadnit a umožnit předjíždění, mělo by také přiměřeně snížit rychlost plavidla. Loď smí provést manévr až poté, co je vůdce plavidla přesvědčen, že ostatní plavidla umožňují předjetí bez vzniku nebezpečí. Potkávání se v úžinách by mělo být pro plavidla, která plují opačným směrem, co nejméně častou záležitostí. Všechny lodě by měly proplouvat úžinami v co nejkratším čase (Ptáček, 2006).

Nejvíce riziková a nebezpečná místa na řekách jsou pro každého vodáka jezy, které slouží k zadržení vody a používají se k zajištění splavnosti nebo vodní energie. Konstrukce jezů je odlišná podélným profilem stavby nebo „typem“ jezu. Jezy, které mají kolmou spádovou desku a ještě navíc mají lomový zához s kamenivem v podjezí nejsou vhodné ke splouvání. Rovněž existují segmentové a vakové jezy, které obvykle znamenají pro splouvání neúměrné riziko. Prostor, který je vytvořen pro splouvání na jezích se nazývá takzvaně „propust“ (Ptáček, 2006).

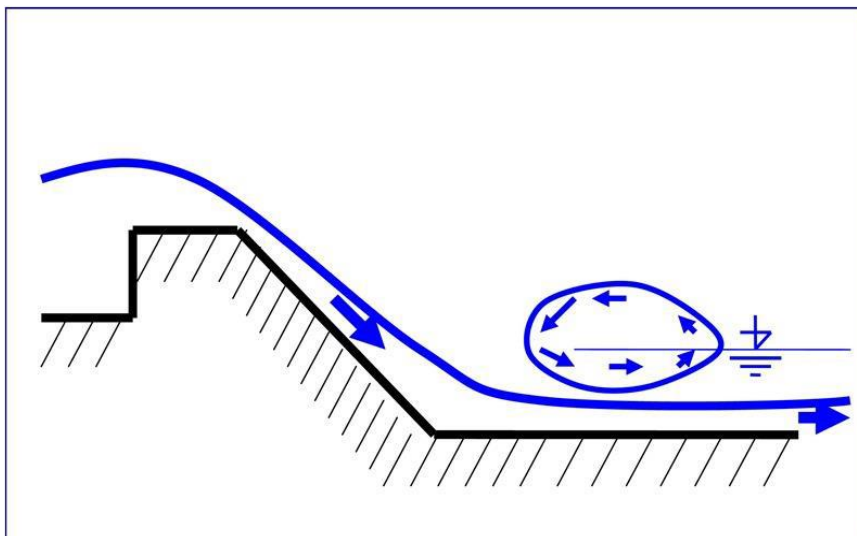
Propusti se vyskytují s retardovým odstupňováním ve dně propusti, většinou ve tvaru písmene „W“, s účelem zmírnění kinetické energie proudící vody snížením rychlosti proudění a vířením. V tomto typu propustí jsou dva podélné válce, mezi kterými je potřeba, aby se vodák udržel. Splouvání tohoto typu propustí není až tak náročné, ale riziko přichází ve chvíli převržení lodě. Pokud se vodák dostane během splouvání jezu do takzvané „retardérky“, je velice důležité, aby dodržoval pravidla plavání v divoké vodě. To znamená, aby udržel nohy po proudu a na hladině kvůli případným překážkám v proudící vodě, jako jsou kameny nebo kusy stromů a podobně (Ptáček, 2006).

Obrázek 9. Klasický jez včetně jeho částí

(zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodniturestika/tereny.php>)

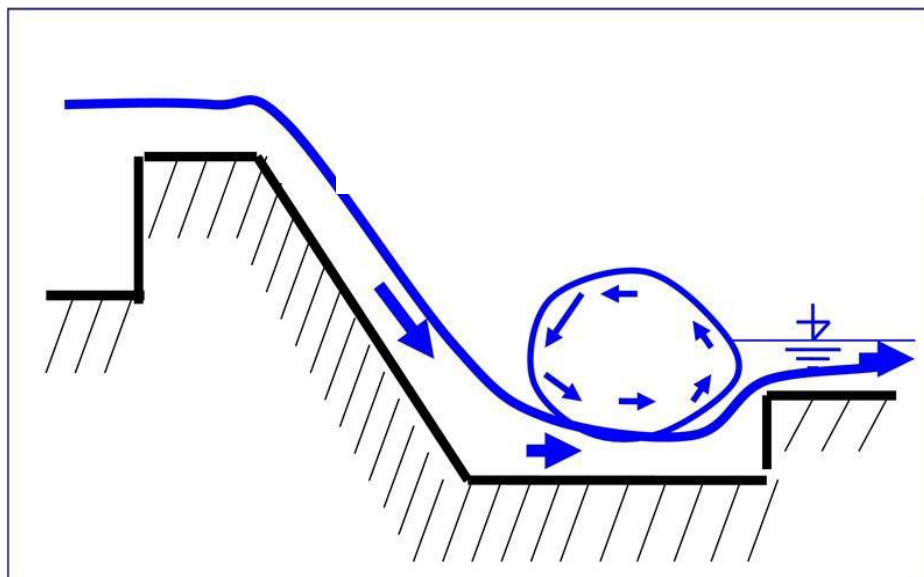
Výška horní hladiny jezu je regulována zahrazením propustí, a to povětšinou dřevěnými trámy. Zahrazenou propust' je možné splout, pokud je na hraně hrazení a spádové desce dostatečné množství vody a stupeň tak není příliš vysoký. Vysoký stupeň lze překonat „bokem“, ale tento manévr lze provést (doporučit) pouze za předpokladu velkých zkušeností. V závislosti na hloubce pod jezem a síle je potřeba připravit záchranné zajištění (Ptáček, 2006).

Obrázek 10. Jez s válcem

(zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodniturestika/tereny.php>)

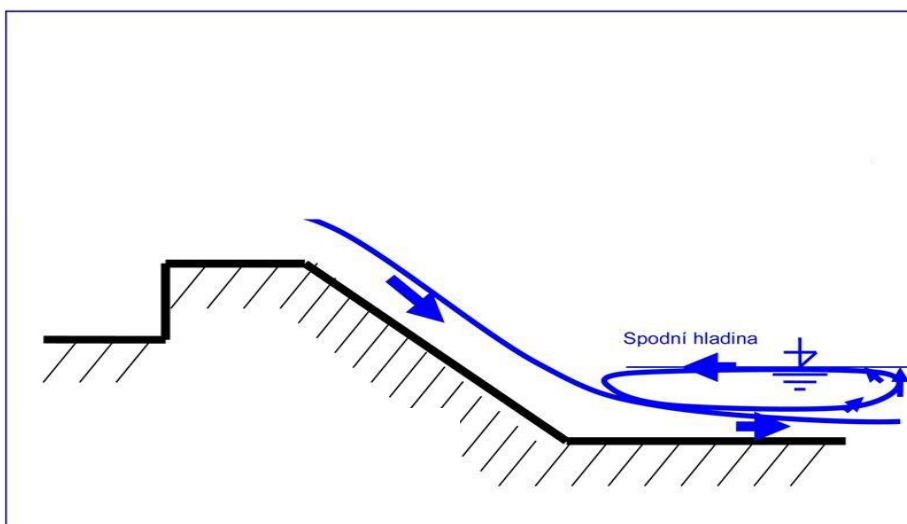
Často jsou jezy v podjezí vybaveny takzvanou „vývarovou vanou“, která má na odtokové straně zvýšený okraj a slouží ke zmaření energie přitékající vody. Pokoušet se splouvat tento typ jezů může pro „vodáky“ představovat značné riziko, kterému je zapotřebí se vyhnout.

Obrázek 11. Jez s vývarovou vanou

(zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodniturestika/tereny.php>)

Nejzrádnější varianty válců pod jezem jsou například válce na pohled nevýrazné, které jsou bez určitých „bouřlivých“ projevů, a tak bývají často podceňovány, ale voda z desky může nenápadně vzlouznout pod spodní hladinu bez vln a voda z podjezí se vrací i ze vzdálenosti několika metrů. Následující obrázek 4. ukazuje na riziko, které stoupá s narůstajícím průtokem. I nepatrná změna horní hladiny může vést k dramatickému nárůstu nebezpečí.

Obrázek 12. Jez s nebezpečným typem válce

(zdroj: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/tereny.php>)

Dalšími riziky, která nalezneme v řečišti jsou kameny a pilíře. Pokud se „vodák“ pohybuje v blízkosti těchto překážek je zapotřebí dávat pozor, aby nedošlo k takzvanému „nabalení“ (vplutí) na překážku bokem. V případě nárazu přídě na překážku se nejedná permanentně o hrozbu nebo riziko, je ovšem potřeba udržovat náklon lodi „k překážce“ a pomalu a s rozvahou se snažit posouvat plavidlo takovým způsobem, aby z překážky sklouzla. Špatným případem je, když loď, která je uvízlá na překážce neudrží správný náklon a dojde k naplnění plavidla vodou a následnému převržení. Loď se také může ohnout kolem překážky a vytvořit tvar písmene „U“ (měkké, nafukovací plavidla). V tomto případě je velice obtížným úkolem vyprostit takto zdeformovanou loď, na kterou působí velká vodní síla (Bílý, Kračmar & Novotný, 2001).

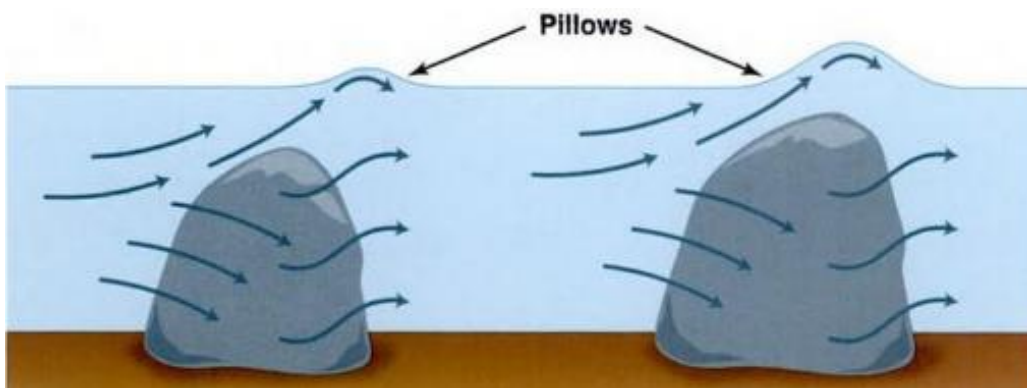
Dva kameny nebo jiné předměty, které jsou těsně pod vodní hladinou, mohou vytvářet zúžení ve vodě, kde voda proudící mezi horninami vytváří takzvané „molo“. Tento vzniklý vodní proud mezi skalami tvoří tvar připomínající písmeno „V“ (kameny tvoří dva protiproudé body „V“). Často existuje rozdíl ve svislé výšce, jelikož voda vytváří takzvaný „polštář“ proti skalám, horní část „V“ bude mírně vyšší než žlab, který vytváří vodní kanál „V“, kde voda klesá. Je potřeba se vyhýbat těmto místům, která jsou ještě umístěny proti proudu (Dillon & Oyen, 2009).

Pokud se „vodák“ ocitne bokem své lodi ke skále, je potřeba naklonit své tělo a loď agresivněji ke kameni, nejlépe si položit ruku nebo pádlo přímo na překážku (kámen). Voda, která se skrývá za kamenem, tvoří již zmíněný polštář, který pomáhá udržet váš člun mimo skálu. Je dobré zvolit zaoblený kámen, který má tendenci být přívětivější než kameny s ostrými okraji (Dillon & Oyen, 2009).

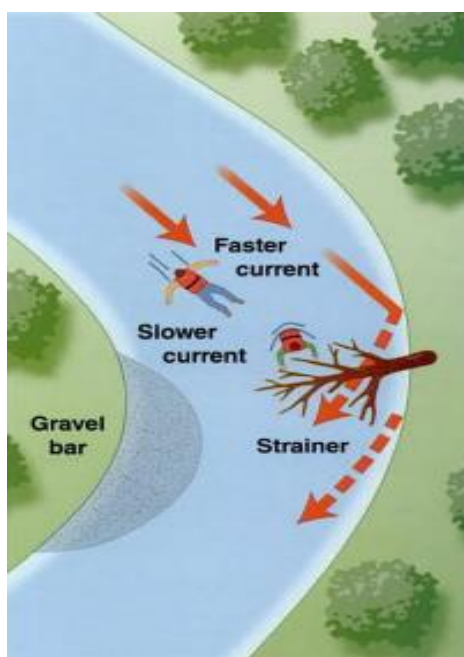
Obrázek 13. Ukázka náklonu bokem k překážce (Dillon & Oyen, 2009, 91).

Voda, která prochází mezi kameny v blízkosti hladiny je vytlačována směrem nahoru k povrchu, což vytváří právě již zmiňovaný vodní polštář (malá zaoblená vlna po proudu od skály). Čím blíže je kámen k hladině, tím blíže je vytvořený vodní polštář u kamene, dokud se nedostane až nad překážku. S narůstajícími vodáckými zkušenostmi je člověk schopen rozpoznat, které skály jsou blíže k hladině a je potřeba se jim vyhnout, a které jsou dostatečně hluboko, aby nepředstavovaly problém a hrozbu. Kámen, který je částečně vyveden z vody, způsobuje rozlévání vodního toku kolem sebe a tím vzniká „polštář“. V těchto situacích je potřeba, aby „vodák“ uměl rychle přemýšlet a reagovat, ať nedojde k bočnímu nárazu plavidla na kámen (Dillon, Oyen, 2009).

Obrázek 14. Příklad vzniklých vodních polštářů (Dillon & Oyen, 2009, 91)

Kromě jezů, kamenů a piliřů jsou dalším značným rizikem pro vodní turistiku a sporty spadlé stromy, které jsou zaklíněny napříč celým vodním tokem. Pod kmeny stromů voda proudí stejnou rychlostí a silou a v případě uvíznutí a zvrhnutí nastává riziko takzvaného „proplavání“ pod strom. Tyto situace se stávají velice nebezpečnými, jelikož pod stromem nevidíme další překážky, jako jsou větve nebo kamení a podobně, tudíž je velice obtížné vodáka zachraňovat. Proto je velmi důležitým úkolem snažit se zabránit a předejít těmto nebezpečným situacím. Velice důležitým prvkem během střetu s překážkou jako je spadlý strom je správný náklon plavidla k překážce (Bílý, Kračmar & Novotný, 2001).

Obrázek 15. Příklad nebezpečí spadlého stromu (Dillon & Oyen, 2009, 96)

2.2.7 Klasifikace vodních toků

Pro bezpečné zvládnutí vodních toků, řek by měl každý zkušený „vodák“ vycházet z mezinárodní stupnice obtížnosti. Je vytvořeno celkem devět stupňů obtížnosti. V případě, že je nižší stav vody v řece, stává se terén pro splouvání řeky jednodušší. Naopak, se stoupající hladinou vodního toku stoupá také obtížnost sjízdnosti. Hranice vodního toku, který je bez ohrožení pro otevřené plavidlo je úroveň WW II. Stupnice obtížnosti vodních toků byla vytvořena podle alpských řek, které jsou význačné odlišným charakterem toku než řeky u nás obsahující množství jezů a propustí, což ovlivňuje vodní tok více než vlastní řečiště a tyto krátké úseky prakticky neovlivňují obtížnost (Dillon & Owen, 2009).

Faktory, které jsou důležité a ze kterých vycházíme při hodnocení obtížnosti toku jsou: charakter koryta řeky, spád řeky a průtok vody.

Stupnice obtížnosti proudící vody

ZW A	stojatá voda do rychlosti, rychlost je menší než pěší chůze.
ZW B	mírně proudící tok, rychlost proudu 2–3 km/hod. Proti proudu lze „vypádlout“.
ZW C	rychlost proudu dosahuje 3-5 km/hod. Proti proudu lze „vypádlout“ jen s větším úsilím. Netvoří přejeje.

Tabulka 4. Stupnice obtížnosti proudící vody

(Zdroj: http://www.fsps.muni.cz/inovace-RVS/kurzy/turistika/voda_klasifikace.html)

Rozdělení vodních terénů na šest stupňů

Podle obtížnosti rozlišujeme vodní terény do 6 stupňů:

Označení	Charakteristika	
ZW:	klidná, tekoucí	<ul style="list-style-type: none"> - přehledné koryto bez překážek a peřejí - riziko při zvrhnutí žádné - samozáchrana snadná
WW 1:	lehká, přehledná	<ul style="list-style-type: none"> - malé peřeje s pravidelnými vlnami - užší meandrující toky, zarostlé břehy - riziko při plavání minimální - samozáchrana snadná
WW 2:	mírně těžká	<ul style="list-style-type: none"> - větší peřeje s vlnami, široké a dobře čitelné průjezdy v zablokovaném korytě - užší koryto s malými peřejemi s nutností rychlejších reakcí, občasné dobře viditelné překážky a lze se jim snadno vyhnout - riziko při plavání ještě malé - samozáchrana dobře možná
WW 3:	těžká	<ul style="list-style-type: none"> - peřeje s vyššími nepravidelnými vlnami, lehčí válce a středně zablokovaný terén - peřeje v meandrech s menší přehledností, úzká nepřehledná místa s překážkami vyžadující rychlé reakce, obtížnějším místům se lze ještě vyhnout - riziko při plavání není kritické - pomoc kamarádů nebo instruktorů je vhodná, protože jinak se plave dlouho
WW 4:	velmi těžká	<ul style="list-style-type: none"> - velké a silné peřeje s velkými vlnami, válce, karfioly, víry, návaly vody na překážky, silně zablokované koryto s úzkými průjezdy se stupni a skluzy, méně přehledné ale předvídatelné - mohou být obrovské vlny a válce, kterými se musí projet - riziko při plavání je střední až velké - pomoc kamarádů nebo instruktorů je nutná a vyžaduje trénovanost
WW 5:	extrémně těžká	<ul style="list-style-type: none"> - velké vlny, válce, vysoké stupně, velká rychlost proudu, extrémní nepřehledné zablokování, peřeje bezprostředně navazují - plavání životu nebezpečné - záchrana od kamarádů nebo instruktorů problematická - vysoké nároky na fyzickou a psychickou kondici
WW 6:	hranice sjízdnosti	<ul style="list-style-type: none"> - násobení obtíží vodního terénu a překážek - sjízdné jen za určitého vodního stavu a ideálních podmínek po předchozí speciální přípravě na sjezd

Tabulka 5. Rozdělení vodních terénů na šest stupňů (Turek a kol., 2007, 79)

Proudící voda se označuje zkratkou „ZW“ (z německého *Zahmwasser*, tj. „mírná voda“). V moderní literatuře se tato kategorie spíše nerozčleňuje a nedělí na další odnože (A, B,C), jelikož v praxi je často obtížnost těchto stupňů proudící vody v podstatě stejná. Velká část autorů se ale drží stále „starého“ systému členění mírné vody a dělí ji do tří stupňů (A,B,C), protože tento typ členění nám dává důležitou informaci pro odvození například rychlosti plavby (Lichtag, 1999).

Členění „ZW“ nevyžaduje větší vodácké zkušenosti, pouze v případě nutnosti být schopen včas zareagovat (zpomalit, zastavit) před překážkou, popřípadě se vyhnout a vybočit z plavební dráhy. Znalost plavání není u této úrovně vodních toků stěžejní, ale u neplavců by se měl brát velký důraz na plovací vestu a ostatní ochranné vybavení. Ta je pochopitelně důležitá i v případech dobrých plavců, například při velkých vzdálenostech na rozlehlých vodních plochách (Lichtag, 1999).

Obtížnost a úroveň vodních toků není pevně stanovena značením obtížnosti, jelikož v případě nepřízní klimatických jevů a s tím spojená zvýšená vodní hladina a zvýšený tok vody vytvoří jednoduše ze snadného vodního toku často naprosto nesjízdnou řeku (např. vodní tok s úrovní WW I má při povodni obtížnost o několik stupňů vyšší, naopak při vytrvalém suchu a snížení vodní hladiny se řeka stává nesjízdnou). A není to vždy jen povodeň, jelikož na velkých přehradách stačí velmi silný vítr, aby vytvořil z obvykle klidného a často až nudného pádlování velmi náročný a vysilující boj s počasím a plavbou na vodě. Jsou i časté případy, kdy se kvůli zvýšené hladině vodních toků a ploch, které mají označení ZW stává například až úroveň WW II (Korvas a kol., 2007)

Úseky s označením WW I až WW II jsou doporučovány „vodákům“, kteří mají určité dovednosti s ovládním plavidla. Tento druh řek se dá ještě stále sjíždět bez problémů na otevřených lodích. U vodních toků řazených do skupiny WW III se už nedoporučují ke sjíždění otevřená plavidla. Nezbytná součást výzbroje a výstroje u úrovní řek, jako je úroveň WW III by měla být přilba a plovací vesta. Úseky zařazené do obtížnosti třídy WW IV – VI jsou doporučeny pouze „vodákům“, kteří ovládají vodní turistiku a vodní sporty a mají v tomto směru velké zkušenosti. Jak již bylo uvedeno výše, členění vodních toků na jednotlivé stupně obtížnosti se provádí podle optimálního stavu vody a je určeno k informativnímu posuzování obtížnosti vodních toků, není možno je brát jako dogma, jelikož kolísající stav vody může změnit vodní tok se snadným označením na tok s vysokou úrovní obtížnosti (Korvas a kol. 2007).

2.3 Turistika a sporty v přírodě ve školní tělesné výchově

Turistika a pohybové činnosti v přírodě mají v projektech vzdělávání na školách nezastupitelný a specifický význam a místo. Školní tělesná výchova umožňuje rozvíjet tělesné a rozumové schopnosti mládeže a vyzbrojit je pro život a práci potřebnými návyky a dovednostmi.

Tělesná výchova usiluje o trvalý vztah k pohybovým činnostem a o optimální rozvoj tělesné, duševní a sociální zdatnosti. Vychází především z motivující atmosféry, zájmu žáků a z jejich individuálních předpokladů (možností). Využívá k tomu specifických emočních prožitků, sociálních situací a bioenergetických zátěží v individuálně utvářené nabídce pohybových činností (od zdravotně rekreačních až po výkonnostní). Z hlediska celoživotní perspektivy směřuje tělesná výchova k hlubší orientaci žáků v otázkách vlivu pohybových aktivit na zdraví. Vede je k osvojení a pravidelnému využívání konkrétních pohybových činností (kondičních a vyrovnávacích programů) v souladu s jejich pohybovými zájmy a zdravotními potřebami (Fialová, 2010).

Vzdělávací obsah tělesné výchovy je tvořen třemi oblastmi činností, které se nazývají: činnosti ovlivňující zdraví, činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností a činnosti podporující pohybové učení. Všechny oblasti se vzájemně prolínají a doplňují. Outdoorové aktivity jako učivo spadá tedy do všech výše uvedených oblastí. Jsou například v oblasti činností ovlivňujících úroveň pohybových dovedností obsaženy zejména v učivu pod názvem turistika a pobyt v přírodě, lyžování, pohybové hry různého zaměření, atletika a podobně.

Učivo turistika a pobyt v přírodě zahrnuje přípravu turistické akce a pobytu v přírodě, orientace v méně přehledné krajině, orientační běh, nebo přípravu a likvidaci tábořiště. Výuka lyžování obsahuje všechny formy lyžování, jak běžecké, sjezdové, tak i snowboarding. Jednotlivé formy jsou zařazovány podle aktuálních sněhových podmínek, materiálních podmínek a zájmu žáků. V oblasti činností podporující pohybové učení se jako učivo související s outdoorovými aktivitami objevuje organizace, propagace, dokumentace a vyhodnocení turistické akce, nebo v učivu sport a ochrana přírody. Také v oblasti činností ovlivňujících zdraví lze najít učivo blízké outdoorovým aktivitám, a to týkající se bezpečnosti a první pomoci (Fialová, 2010).

2.3.1 Výchovně vzdělávací cíle kurzů vodní turistiky

Vodní turistika vychází z didaktiky primárně tělesné výchovy. Během realizace pobytu v přírodě, vodní turistiky a vodních sportů účastníci získávají praktické zkušenosti s pobytem a pohybem v přírodě, jelikož jsou vystaveni přímému vlivu určitého prostředí, ve kterém se zrovna vyskytují. Působením těchto vlivů na absolventa (účastníka) vodní turistiky se přivlastňuje schopnost vnímavosti životního prostředí a přírody jako nezbytnou součást života každého z nás. Z toho vyplývá, že jedním z hlavních výchovných cílů pobytu v přírodě (konkrétně vodní turistika) je ochrana a láska k přírodě. Pobyt v přírodě nám pomáhá zrealizovat cíle, jako je například již zmíněný vztah k přírodě, ekologii anebo ke kultuře krajiny (Nováková, 2011).

Absolventi pobytu v přírodě se učí pracovat a efektivně využívat jejich omezené zdroje a vybavení, které je doprovází po celou dobu jejich putování. Dále se učí vyrovnat se a přijmout nepříznivé klimatické podmínky. V těchto případech dochází také k plnění dalšího cíle těchto aktivit a to poznání vlastních možností a rozvoj volných vlastností (Ondráček & Hřebíčková, 2007).

V neposlední řadě se například děti učí vycházet s kolektivem a pracovat ve skupině, mohou si vyzkoušet různé pozice ve skupině a u dětí základních škol je velkou výhodou a přínosem turistiky a pobytu v přírodě stmelení kolektivu a poznání jednotlivých členů skupiny (spolužáků – upevnění soudržnosti ve třídě).

Kurz vodní turistiky a pobyt v přírodě nám také zajišťuje prostor pro praktickou aplikaci interaktivní výuky v přírodě. Lze propojit více předmětů a využít přírodní prostředí k názorným ukázkám do této doby pouze teoretických faktů, které byly žákům a studentům sděleny ve škole, ale vzhledem k povaze a charakteru těchto skutečností je nelze názorně ukázat a vysvětlit v prostorách školy (Ondráček & Hřebíčková, 2007).

2.3.2 Osobnost pedagoga (instruktora) pro vodní turistiku

Jelikož jsou veškeré „nedostatky“ pedagoga, v rámci vodní turistiky a pobytu v přírodě, suplovány přiděleným instruktorem, který by měl být na danou činnost odborník, budeme v následující podkapitole hovořit především o pedagogickém odvětví instruktor.

Každý instruktor je povinen doložit svou odbornost a způsobilost platným instruktorským oprávněním (licencí). Instruktor by měl být schopen veškeré znalosti, zkušenosti a dovednosti, které souvisí s daným odvětvím, posunout a předat dál, naučit je a být v podstatě rádcem a pedagogem v danou situaci (v průběhu například právě vodní turistiky a sportů). Měl by prosazovat svůj odborný názor, převážně ze strany bezpečnosti. V případě instruktora je důležitou schopností vést a řídit kolektiv, mít kladný vztah k lidem a pochopení pro odlišnosti a zvláštnosti spojené s různými věkovými skupinami. Komunikativnost a umění motivace jsou u instruktora základními vlastnostmi. V neposlední řadě by měl každý instruktor vodní turistiky umět odhadnout fyzické předpoklady všech účastníků a samozřejmě musí umět reagovat a vyřešit nečekané situace (Nováková, 2011).

2.3.3 Organizační a právní zajištění vodní turistiky

Před začátkem každého kurzu (pobytu v přírodě), který je zprostředkován formou školního výletu je velice důležité, aby všichni žáci a studenti byli poučeni o bezpečnosti a informováni o potřebné výstroji a výzbroji a celkovém programu kurzu. Během nástupu na kurz by měla být pověřenou osobou provedena kontrola výstroje a vybavení žáků, aby se předešlo případným problémům během například změny počasí nebo podobně. Důležité je předložení prohlášení o zdravotním stavu žáka jeho zákonným zástupcem (Doležal, 1983).

Pro bezpečnost a ochranu zdraví jsou určeni pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Tuto činnost by měl řídit a kontrolovat vedoucí kurzu.

V případě, že je početnější skupina žáků, mělo by dojít k rozdělení žáků do skupinek, které budou složeny tak, aby jednotlivé skupiny byly na podobných výkonnostních úrovních. Každé družstvo by mělo mít maximálně 15 členů, ale z praxe vychází, že při vodní turistice se určují skupiny podle počtu a množství plavidel. Pokud se jedná o skupinu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, mělo by se vycházet ze stanovení zvláštního předpisu § 11 Vyhlášky č. 73/2005 Sb. (počet žáků se speciálními potřebami by měl být poloviční než obvyklý počet).

Počet pedagogů nesmí být nižší než počet rozdělených družstev. Pokud hovoříme o skupině žáků čítající třicet a více dětí, musí být na kurz přiděleny minimálně tři zletilé osoby. Tyto zletilé osoby musí být plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole a jednou z těchto zletilých osob musí být pedagogický pracovník (Korvas a kol., 2007).

Pedagogický pracovník a instruktor jsou povinni sledovat a reagovat na změnu počasí a případné zhoršení sjízdnosti řeky (překážka, zvýšení nebo snížení hladiny toku). Pedagog by měl být seznámen s fyzickou zdatností žáků. O časovém plánu a trase celého kurzu by měl být informován vedoucí pedagog. Před každým zahájením kurzu by se měl pedagog informovat o plaveckých schopnostech svých žáků (nejlépe před kurzem podniknout návštěvu bazénu místo hodiny tělesné výchovy v prostorách školy), (Hájek & Harmach, 2004).

„Vodácký instruktor (vedoucí pedagog), který má patřičné oprávnění, může odpovídat nejvýše za pět kánoí nebo kajaků nebo za dvě pramice. Při obtížnějších podmínkách je nezbytné počet lodí na jednoho instruktora snížit“ (Hájek & Harmach, 2004).

Pokud se během plavby podmínky zhorší a začne se zvyšovat potenciaální riziko úrazu, měl by vedoucí pracovník ihned přerušit plavbu a zorganizovat přesun do bezpečí.

Nejdůležitější právní rámec, který hovoří o podobě kurzu a jako jediný pracuje s problematikou vodní turistiky organizované školou, je „Metodický pokyn MŠMT“. V kapitole „Sportovně vzdělávací kurzy“ se vymezuje odpovědnost jednoho pedagoga vůči počtu plavidel a podobně v rámci vodní turistiky.

Ve Věstníku MŠMT sešit č. 2 (2006) se uvádí, že vedoucí kurzu (pedagog) je plně zodpovědný za jemu svěřené studenty, i v případě, že škola uzavřela smlouvu s cestovní kanceláří, která provozuje činnost na řece. Jelikož ve většině případů školní kurz vodní turistiky je zprostředkován pomocí některé z mnoha cestovních kanceláří a firem, které se zabývají vodní turistikou a splouváním vodních toků se doporučuje, aby i některý z pedagogů měl licenční kurz, díky němuž zvládne zhodnotit práci instruktorů s dětmi, jejich výkon na řece a sám pedagog je v tomto případě velmi znalý a schopný „vodák“. Ve Věstníku MŠMT (2006) je dále uvedeno, že vedoucí pedagog je povinen zjistit informace o stupni plaveckých dovedností žáků ještě před zahájením kurzu a je odpovědný za vyhodnocení sjízdnosti vybraného říčního úseku. Žáci musí mít povinně plovací vestu při sjíždění mírnějších toků a při sjíždění divoké a technicky obtížnější vody musí být opatřeni nejen vestou, ale i ochrannou přilbou. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, vedoucí kurzu je povinen jízdu přerušit nebo sjíždění ukončit, pokud se v průběhu jízdy na řece podmínky zhorší a zvýší se riziko.

Jednou z nejdůležitějších a právně nejpodstatnějších částí tohoto dokumentu (Věstník, 2006) je kapitola vytyčující a stanovující odpovědnost pedagoga za činnost instruktorů a vyhodnocení trasy.

Pokud chceme hovořit o konkrétních zákonech a vyhláškách upravujících splouvání vodních toků a týkajících se plavbě na řekách na našem území, hovoříme především o Zákonu č. 114/1995 Sb., což je „Zákon o vnitrozemské plavbě vnitrozemskými vodními cestami“ a dále pak o Vyhlášce č. 344/1991 Sb., což je „Řád plavební bezpečnosti a závěrem Zákon č. 254/2001 Sb., což je takzvaný „Vodní zákon“ (spadají sem i vyhlášky, které dále upravují a doplňují tyto zákony).

2.4 Děti školního věku

Jelikož se budeme v praktické části zabývat dětmi (žáky) základní školy, pokusíme se o podrobnější charakteristiku a vysvětlení dvou vývojových fází, a to: **a) „mladšího školního věku“**, který se datuje od vstupu dítěte do školy až po jeho jedenáctý až dvanáctý rok života a **b) „starší školní věk“**, který je vyznačen od konce předcházející fáze do patnáctého roku života člověka.

Dalšími vývojovými fázemi, o kterých se dále nebudeme bavit, jelikož se výzkumná část věnuje mladšímu a staršímu školnímu věku, ale je dobré si tyto fáze alespoň vyjmenovat jsou: prenatální vývoj, rané dětství, předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk (období dospívání), dospělost (časná, střední, pozdní) a stáří.

Vývoj člověka, takzvaný ontogenetický vývoj, je individuální vývoj začínající zárodkem po konec života. Jednotlivé období lidského života, které jsou brány jako vývojové fáze, se vyznačují určitými společnými znaky a rysy. Pro zlepšení schopnosti motorického učení je důležité rozvíjet určité pohybové schopnosti v jednotlivých obdobích vývoje. Nejprve by člověk měl rozvíjet obratnost, dále pak rychlost, pohyblivost a následně dynamickou sílu a závěrem by mělo být rozvíjení vytrvalosti a statické síly (Novotný & Hruška, 2000).

Pohybové aktivity outdoorového charakteru jsou doporučovány v různých formách ve všech vývojových fázích člověka. U těchto aktivit je důležité, aby člověk volil výkon a zátěž podle vlastní individuální fyzické zdatnosti a schopností, jelikož se tyto aktivity vykonávají v přírodě, jde především o prevenci zranění a o bezpečnost. Výhodou dnešní moderní doby je fakt, že se outdoorové aktivity dají provozovat po celý rok, jelikož existuje nepřeborné množství nových materiálů, vybavení a doplňků pro outdoorovou činnost (Rychecký, 1994).

2.4.1 Mladší školní věk

Mladší školní věk se pohybuje od nástupu dítěte do školy až po jeho jedenáctý (dvanáctý) rok života, a to do jeho psychického a tělesného dospívání. Většinou se mladší školní věk kryje s prvními pěti lety školní docházky.

V době mladšího školního věku dochází u dítěte k takzvané „tvarové přeměně těla“, prodlužují se končetiny. Osifikace v tomto období ještě není dokončena. Děti v mladším školním věku často přeceňují své fyzické možnosti, a proto je potřeba, aby byl určitým způsobem kontrolován jejich fyzický výkon a zátěž (například trenérský dohled) (Čáp & Mareš, 2001).

„Z hlediska pohybového vývoje je tato věková kategorie charakterizována vysokou a spontánní pohybovou aktivitou. Nové pohybové dovednosti jsou lehce a rychle zvládnuty, ale mohou mít malou trvalost, při méně častém opakování jsou opět rychle zapomenuty. V učení nových pohybových dovedností se uplatňují zkušenosti dětí z přirozené motoriky. Rozvoj rovnováhy a rozlišování rytmu v pohybu umožňuje efektivnější nácvik pohybových dovedností, z počátku ještě herní formou s využitím imitačního učení“ (Perič, 2008, 25).

Dá se říci, že život dítěte je v tomto období rozdělen na dvě stránky, a to školní práce a hra. Postupem času by mělo učení přejít do hlavní činnosti dítěte. S nástupem do školy dochází k určité psychické přestavbě u každého dítěte. Rozvíjí se poznávací proces, ještě stále zůstává živá fantazie a zvědavost, vnímání je přesnější a představy jsou často detailnější, rozvíjí se slovní zásoba a stabilizuje se paměť. Dítě se v tomto období učí číst, psát a počítat, ale rozvíjí i svou jemnou a hrubou motoriku, pohyby se stávají koordinovanější. Školní docházka ale není jen o čtení a psaní, ale je pro dítě zásadním socializačním faktorem, jelikož pro dítě je v této fázi důležité postavení ve skupinách. Významnými osobami už nejsou jen rodiče, ale stává se jím i učitel a samozřejmě také spolužáci (Čáp & Mareš, 2001).

V období mladšího školního věku jsou emoce stabilnější a vyváženější. Dítě začíná lépe kontrolovat své chování a vystupování, osvojuje si jednání podle určitých konkrétních pravidel i v nepřítomnosti dospělé autority a také si osvojuje morální normy. V průběhu tohoto vývojového stádia si dítě vytváří stále více kritičtější názory vůči autoritám, chce si ověřovat poznatky vlastním průzkumem a srovnáváním informací, ovšem zájem dítěte je stále zaměřen na konkrétní jevy a konkrétní příklady (Langmeier, J. & Krejčířová, D., 1998).

2.4.2 Starší školní věk

Starší školní věk, také nazývaný jako pubescence, začíná jedenáctým (dvanáctým) rokem a završuje se patnáctým rokem života člověka. Z biologického hlediska je začátek období vymezen prvními známkami pohlavního zrání. Období staršího školního věku se rozděluje na prepubertu a pubertu. Dívkám se v prepubertě objevují první sekundární pohlavní znaky a urychluje se tělesný růst a období končí první menstruací. Fáze puberty je zakončeno dosažením reprodukční schopnosti (Langmeier, 1991).

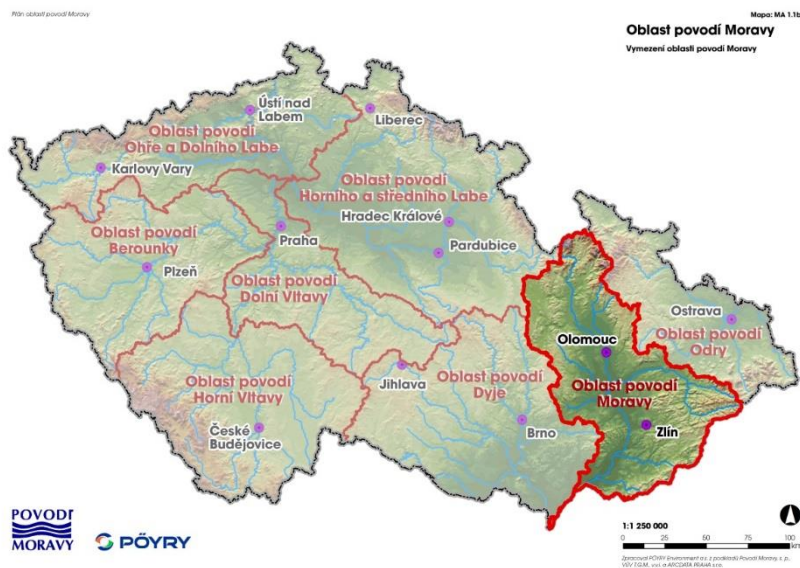
„Ve vývoji tělesné výšky je možné konstatovat stále rychlejší růst. Mění se spolu s hmotností více, než v kterémkoliv jiném věkovém období. Po třináctém roce však mohou růstové změny negativně působit na kvalitu pohybů u dítěte. Růst se neprojevuje na celém organismu rovnoměrně. Končetiny rostou rychleji než trup a růst do výšky je intenzivnější než do šířky. Pubertální dítě je tak „samá noha, samá ruka“. Především ve druhé fázi období dochází k tomu, že růst pohybového ústrojí jakoby „předbíhá“ vývoj vnitřních orgánů. Období rychlejšího růstu přináší vyšší náchylnost ke vzniku některých poruch hybného ústrojí, pubertální věk je proto důležitý pro formování návyku správného držení těla“ (Perič, 2008, 26).

Ve starším školním věku jsou výrazné především rozdíly mezi dívkami a chlapci, jelikož dospívání začíná u dívek dříve než u chlapců, jsou tedy vyspělejší dříve. Tuto vývojovou odlišnost mezi dívkami a chlapci je třeba respektovat při práci s dětmi, především v přístupu k nim a také ve volbě motivace. Nedoporučuje se dávat chlapcům za vzor dívky, například v ukázněnosti a chování. Měli bychom si uvědomit, že dívky jsou dříve sociálně vyspělejší, a proto jsou i často obratnější v jednání s dospělými, což je může často zvýhodnit v hodnocení dospělého. V tomto vývojovém období mají vztahy s vrstevníky specifickou funkci a rozvíjí se sociálně morální dospělost dítěte. Ve skupině svých vrstevníků má dítě tendenci podříditi se normám kolektivu a tím se udržet ve skupině (Čáp & Mareš, 2001).

2.5 Povodí řeky Moravy

Jelikož je lokalita našeho výzkumu vytyčena v oblasti povodí řeky Moravy, další kapitola je zaměřena nejen na geografický popis a charakteristiku oblasti povodí řeky Moravy, ale také na její hydrologický a klimatologický charakter a v neposlední řadě také na hustotu zalidnění této oblasti.

Hlavním tokem oblasti povodí Moravy je stejnojmenná řeka Morava. Oblast povodí řeky Moravy patří na čtvrtou příčku z osmi oblastí povodí na území České republiky. Správcem oblasti povodí Moravy je „Povodí Moravy, s.p.“

Obrázek 16. Oblast povodí řeky Moravy

(Zdroj: http://www.pmo.cz/pop/2009/Morava/End/a-popis/mapy/ma_1_1b.jpg)

Oblast povodí je protáhlého tvaru směrem ze severu na jih a obsahuje výrazný výběžek směrem k východu, který je tvořen povodím Bečvy. Oblast povodí Moravy je značně výškově členitá, jelikož její horní tok je v místech jižních svahů Hrubého Jeseníku. Po stránce hydrologické připadá oblast povodí Moravy k úmoří Černého moře. Voda je odváděna prostřednictvím řeky Moravy do Dunaje. Z klimatologického hlediska je toto území značně pestré, což je dáno jeho velkými výškovými rozpětím. V celé oblasti povodí Moravy jsou zahrnuty klimatické oblasti teplé, mírně teplé i chladné.

Na území České republiky oblast povodí řeky Moravy zasahuje do celkem pěti krajů - Olomouckého, Jihomoravského, Zlínského, Pardubického a do kraje Moravskoslezského. Celkový počet obyvatel v oblasti povodí Moravy na území ČR je přibližně milion tři sta tisíc a průměrná hustota osídlení je 138 obyvatel na 1 km². V produktivním věku je přibližně 65 % obyvatel a převážnou část plochy oblasti povodí Moravy tvoří zemědělská půda a lesy (plán oblasti povodí Moravy, 2009).

„Nejmohutnější moravská řeka teče dlouho jako potok, poté se z ní stane náročná říčka pro experty na kajacích, a teprve když klesne do nížin, je tím pravým místem pro vodní turistiku. Pod obcí Moravičany vplouváte do chráněné krajinné oblasti Litovelského Pomoraví. Jste v jediném lužním lese, který nám v Česku nechali budovatelé přehrad. Vodáci tudy jet mohou, ale musejí dodržovat přísný režim. Je tu zakázané táboření, dokonce nelze vystupovat na břeh ani na štěrkopískovné náplavy uprostřed řeky“ (Turek a kol., 2007 ,72).

Obrázek 17. CHKO Litovelské Pomoraví

(Zdroj: http://www.pmo.cz/pop/2009/Morava/End/a-popis/mapy/ma_1_13.jpg)

Pro rekreačního vodního turistu je nejzajímavějším úsekem řeky Moravy střední tok z Postřelmovy do Olomouce. Tento úsek se klidným tempem zvládne do pěti dní. Vodácká obtížnost středního toku řeky je označována stupněm ZWC, kdy by alespoň kormidelník plavidla měl ovládat základní záběry pádlem. Jak už bylo vysvětleno v předcházející kapitole o obtížnosti a rozdělení vodních terénů, vodní tok s označením ZW zvládne i rekreační „vodák“.

Tábořiště a kempů v oblíbeném středním úseku řeky Moravy je relativně mnoho. Možnost ubytování během splouvání středního úseku je v Postřelmově, Leštině, Třeštině (kemp Vila Háj), Mohelnice, Templ, Litovel, Střeň, Olomouc (Turek, 2007).

3 Cíle a výzkumné otázky

3.1 Cíl práce

- Hlavním cílem diplomové práce je zjištění zájmu o vodní turistiku v rámci sportovně-turistických aktivit organizovaných základními školami na Šumpersku.

3.2 Dílčí cíle

- Zjištění povědomí o vodní turistice ze strany žáků základní školy.
- Vytyčení nejpopulárnějšího druhu turistiky u vybraných respondentů.
- Vytyčení nejčastějších školních kurzů se sportovním zaměřením, které pořádají vybrané základní školy.
- Získání informací týkajících se zkušeností respondentů s vodní turistikou.
- Získání zpětné vazby k vodáckému kurzu.

3.3 Úkoly

- Výběr základních škol na Šumpersku, které se vyskytují v oblasti povodí řeky Moravy.
- Provedení dotazníkového šetření u žáků, kteří byli přítomni na vodáckém kurzu.
- Předložení ankety respondentům k vypracování.
- Sběr dat k výzkumu.
- Vyhodnocení získaných poznatků, provedení jejich analýzy a interpretace grafickou a slovní formou.
- Rešerše odborné literatury.

4 Metodika práce

Informace pro výzkum diplomové práce byly získány formou dotazníkového šetření. Anketa byla orientována na žáky základních škol v oblasti povodí řeky Moravy, konkrétně oblast Šumperska, kteří se účastnili vodáckého kurzu v rámci mimoškolních aktivit základní školy. Anketa obsahovala třináct otázek zaměřených na vodní turistiku a byla vždy po ukončení vodáckého výletu předložena vedoucímu pedagogovi, který s ní v nejbližším možném termínu seznámil žáky základní školy. Po vyplnění ankety dětmi pedagog shromáždil a předal dotazníkové šetření zpět ke zpracování.

Pro vypracování dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 156 respondentů z dvanácti základních škol. Vybraní respondenti, kteří vyplnili anketu se osobně účastnili konkrétního vodáckého kurzu na řece Moravě. Vzorek respondentů byl rozdělen na mladší a starší školní věk. V následující tabulce je uveden seznam základních škol, které se účastnily výzkumného šetření. Vybrané školy se nachází v regionu Šumperk.

Název základní školy	Adresa základní školy	Počet žáků, kteří absolvovali vodácký kurz
Základní škola Šumperk, Dr. E. Beneše 1	Dr. E. Beneše 1, 787 01 Šumperk	28
Základní škola Bohutín	Bohutín 103, 789 62 Bohutín	12
Základní škola a mateřská škola Olšany	Olšany 75, 789 62 Olšany	10
Základní škola a Mateřská škola Hrabenov	Školní, 789 61 Bludov	8
Základní škola a Mateřská škola Bohdík	789 64 Bohdík	15
Základní škola Postřelmov	Školní 290, 789 69 Postřelmov	19
Základní škola a Mateřská škola Kolšov	Kolšov 196, 788 21 Kolšov	10
Základní škola a Mateřská škola Vikýřovice	Školní 122, 788 13 Vikýřovice	13
Základní škola Ruda nad Moravou	Sportovní 300, 789 63 Ruda nad Moravou	17
Základní škola Moravičany	Moravičany 213, 789 82 Moravičany	8
Základní škola Loučná nad Desnou	Loučná nad Desnou 58, 788 11 Loučná nad Desnou	10
Základní škola A Mateřská škola Jestřebí	Jestřebí 116, 789 01 Jestřebí	6
		Celkem: 156

Tabulka 6. Přehled vybraných škol, které se účastnily výzkumného šetření

Anketa byla předána vždy po ukončení vodáckého kurzu vedoucímu pedagogovi základní školy, který předal anketu respondentům (žákům základní školy) v rámci školní výuky. Zpětné získání dotazníkové šetření proběhlo osobní návštěvou autora diplomové práce na základě dřívější domluvy s vedením školy a s pedagogem, který byl u vyplňování anket. Sběr dat proběhl v období od 2.5.2017 do 30.6.2017.

Závěrečné zpracování informací z anket bylo uskutečněno pomocí softwaru MS Office Excel. Výsledky byly přepracovány do procentuálních hodnot a tyto hodnoty byly vloženy do grafické podoby společně se slovním komentářem pro lepší pochopení výsledků. Jednotlivé výsledky otázek ankety jsou interpretovány v následující kapitole „Výsledky“.

5 Výsledky

Cílem dotazníkového šetření bylo získání informací týkajících se vztahu dětí mladšího a staršího školního věku k vodní turistice. Dotazník byl zaměřen na žáky základních škol v oblasti Šumperska, kteří se účastnili vodáckého kurzu na řece Moravě. Celkem bylo předloženo 156 anket. Zpětný sběr dat ukázal, že ze 156 oslovených respondentů vyplnilo dotazníkové šetření 148 respondentů. Žáci odpovídali na otázky nejprve osobního charakteru (pohlaví, věk) a následně na otázky týkajících se problematiky výzkumu (například jejich zkušenosti s vodní turistikou, podpora vodní turistiky ze strany rodiny nebo jejich zájem o tuto turistickou aktivitu).

V následujících podkapitolách jsou interpretovány výsledky jednotlivých otázek z anket. U některých výsledků byla použita komparace odpovědí žáků mladšího a staršího školního věku pro lepší představu rozdílných odpovědí těchto dvou věkových skupin.

5.1 Pohlaví respondentů.

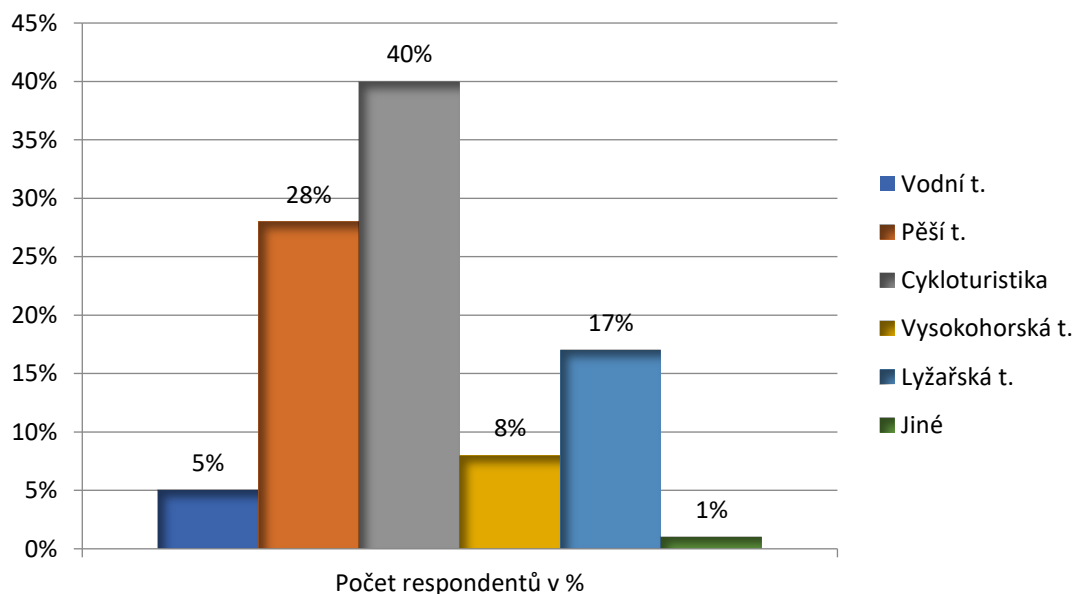
První otázka dotazníkového šetření nám poskytla informace o pohlaví žáků vybraných základních škol, kteří vyplnili anketu. Z výsledků je zřejmé, že anketu vyplnilo **56 %** dívek a **44 %** chlapců.

5.2 Věková skupina respondentů.

Druhá otázka obsahovala dvě věkové kategorie, do kterých se každý z respondentů zařadil. Uvedeno bylo věkové rozhraní od šesti do jedenácti let, tedy mladší školní věk a druhé věkové rozhraní bylo od dvanácti do patnácti let, což je starší školní věk. Tento způsob rozdělení věkových skupin byl proveden na základě lepší orientace ve výsledcích u dalších otázek, a také pro lepší představu rozdílů u těchto dvou věkových skupin. 39 % respondentů se zařadilo do skupiny mladšího školního věku a 61 % respondentů se zařadilo do věkové skupiny staršího školního věku. Z výsledků druhé otázky vyplynulo, že vodáckých kurzů v rámci základních škol se více účastnili žáci staršího školního věku, tedy věkové rozhraní od dvanácti do patnácti let.

5.3 Nejčastěji provozovaný typ turistiky respondentem.

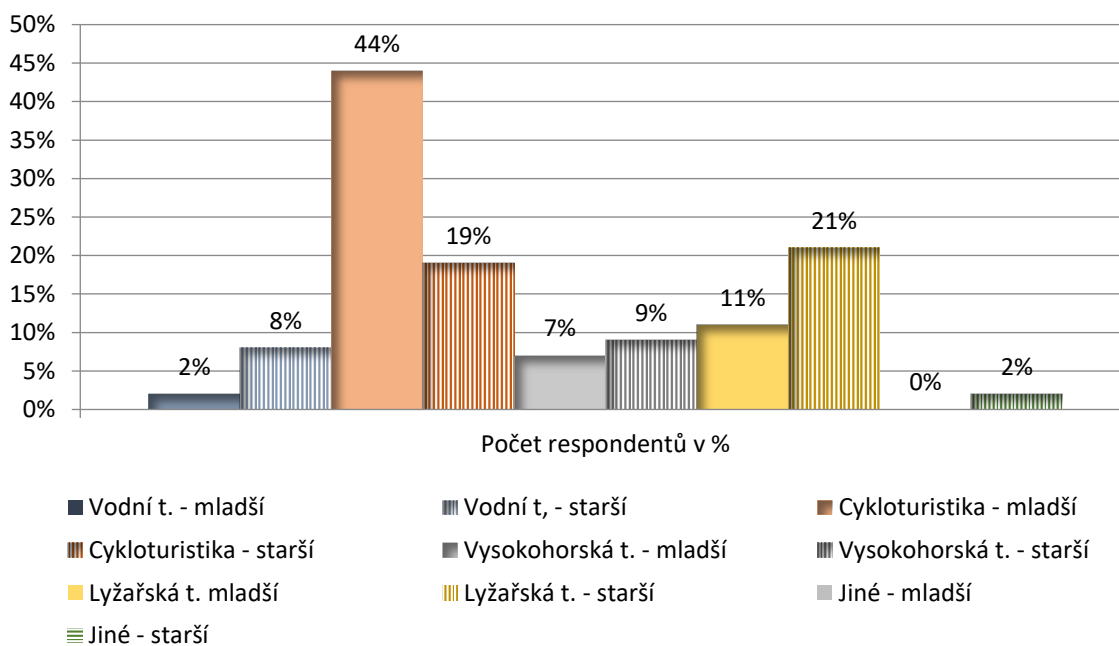
Otázka třetí byla orientována na mimoškolní zaměření rodiny respondenta v rámci druhů turistiky. Otázka obsahovala celkem šest možností, a to: a) vodní turistika, b) pěší turistika, c) cykloturistika, d) vysokohorská turistika, e) lyžařská turistika, f) jiné. Nejčastěji uvedenou odpovědí byla možnost c) s **40 %**. Na druhém místě je odpověď b), kterou označilo 28 % respondentů. Vodní turistiku, tedy možnost a), označilo pouze 5 %.

Obrázek 18. Jakému druhu turistiky se doma nejčastěji věnujete?

Vzhledem k charakteru této otázky a k rozdílným odpovědím respondentů je vhodné výsledky rozdělit na věkové skupiny a tyto rozdíly vyjádřit grafickou formou.

Žáci mladšího školního věku uvedli ze **44 %** možnost b). Další nejčastěji uvedenou odpovědí v této věkové kategorii byla možnost c) s 37 %. Pouze jeden respondent, což jsou 2 %, označil možnost a) vodní turistika. Starší skupina respondentů odpověděla nejčastěji c) **42 %**. Na druhém místě byly uvedeny odpovědi b) s 15 % a e) s 21 %. Z celkových osmi respondentů, kteří uvedli vodní turistiku, je sedm respondentů staršího školního věku. Z poslední otevřené odpovědi, kterou zaznačili dva žáci je zcela zřejmé, že se v jejich případě jedná o takzvanou mototuristiku, jelikož uvedli, že v rodině preferují cestování a poznávání cizí krajiny na rodinných motocyklech. Celkově je z výsledků patrné, že vodní turistika není příliš oblíbeným druhem turistiky v rodinách respondentů.

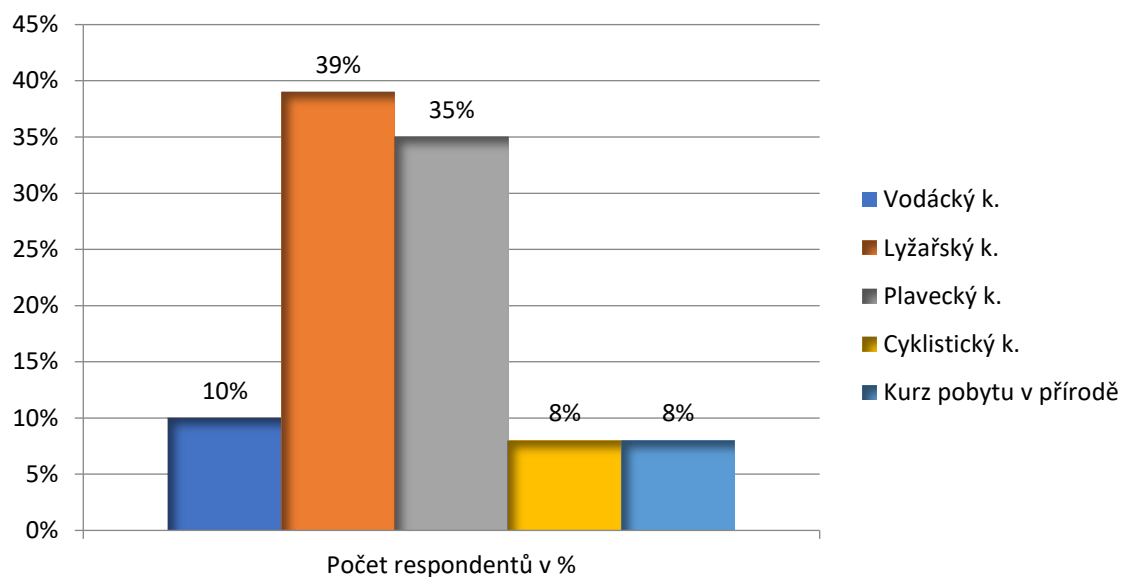

Obrázek 19. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.4 Nejčastěji školou organizované sportovně-turistické kurzy.

Otázka číslo čtyři je věnována sportovním kurzům na vybraných základních školách. Cílem této otázky bylo zjistit informace týkající se zaměření základních škol na konkrétní sportovně-turistické kurzy (aktivity).

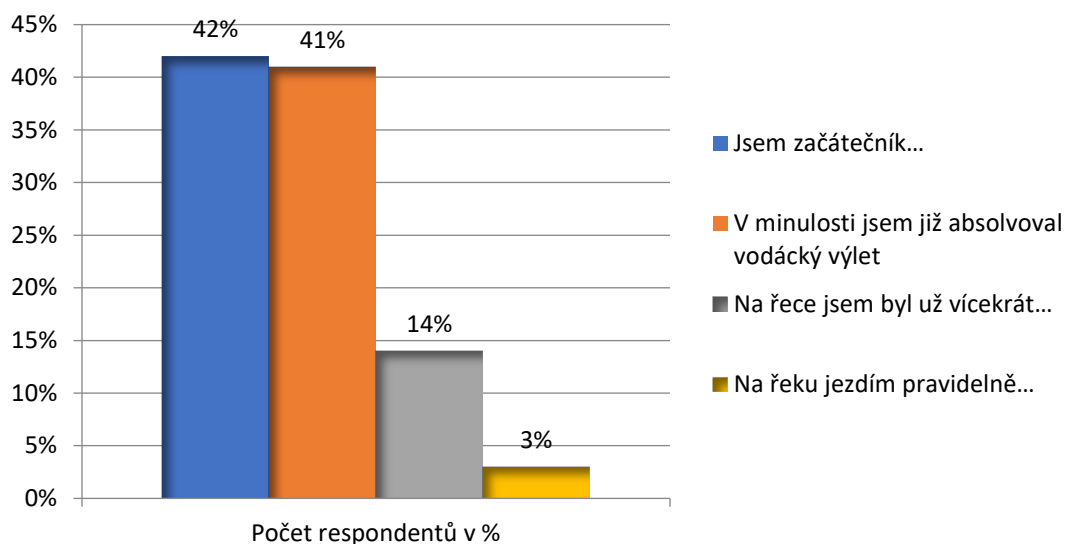
Možnosti odpovědí byly: a) vodácký kurz, b) lyžařský kurz, c) plavecký kurz, d) cyklistický kurz, e) kurz pobytu v přírodě (turistický kurz, škola v přírodě). Nejčastější odpovědí byla možnost b), kterou označilo celkem **39 %** respondentů, druhou nejčastější odpovědí byla možnost c), která měla velice podobný výsledek jako první možnost, a to 35 % respondentů, třetí možnost byla otázka a) vodácký kurz. Tuto možnost označilo pouze 10 % respondentů. Shodný výsledek 8 % měla možnost d) a možnost e).

Obrázek 20. Které sportovní kurzy Vaše škola nejčastěji organizuje?

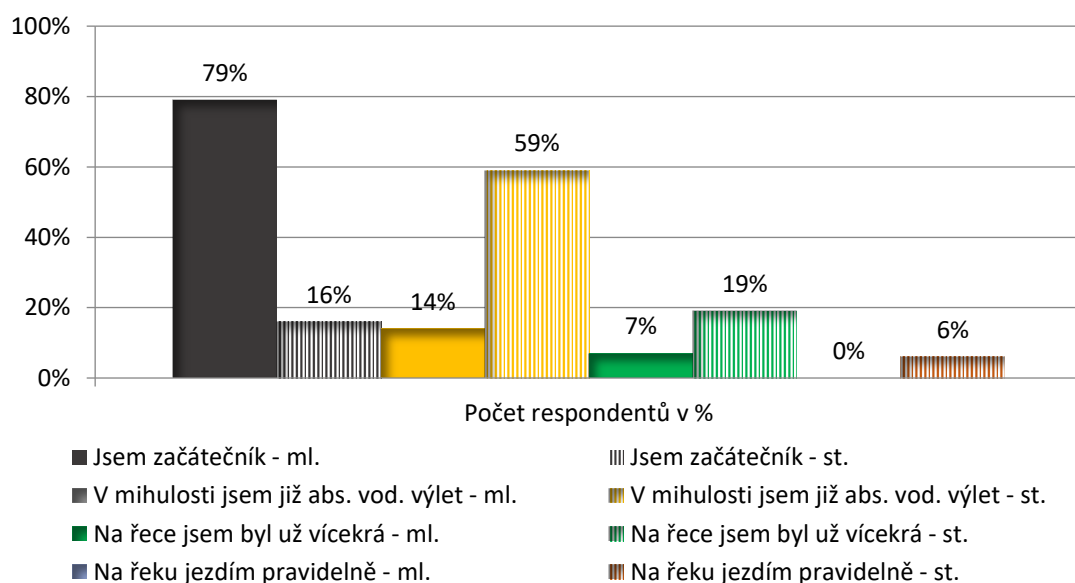
5.5 Úroveň zkušeností respondenta s vodní turistikou.

Cílem páté otázky bylo zjistit od respondentů, jaké zkušenosti mají s vodáckou aktivitou prostřednictvím následujících možností pro odpověď a) jsem začátečník a byl to můj první vodácký výlet, b) v minulosti jsem již absolvoval/a vodácký výlet, c) na řece jsem byl/a už vícekrát a mám již zkušenosti, d) na řeku jezdím pravidelně již delší dobu. Možnost d) byla dále rozdělena informační otázkou „Jak dlouho a s kým tuto aktivitu provozujete?“. Nejčastěji uvedenou odpovědí byla možnost b) s počtem **42 %** respondentů, ovšem další nejpočetnější odpověď byla téměř shodná, **41 %**, a to možnost a). K možnosti c) se přiklonilo 14 % respondentů a 3 % uvedlo možnost d), a do doplňující otevřené možnosti respondenti uvedli v podstatě shodnou odpověď, že jezdí s rodinou na každoroční vodácký výlet.

Obrázek 21. Jaké zkušenosti s vodáckou aktivitou máte?

U této otázky je také vhodné grafické vyjádření mezi rozdíly odpovědí u mladšího a staršího školního věku. Respondenti mladšího školního věku nejčastěji uvedli, s počtem **78 %**, možnost a), dále možnost b) 14 % a c) 7 %. Možnost d) neuvedl, v této věkové kategorii, žádný respondent. Žáci staršího školního věku nejvíce uváděli možnost b) 59 %, dále pak možnost c) 19 % a jen 16 % respondentů uvedlo a). Kategorie respondentů staršího školního věku jako jediná uvedla s množstvím 5 % možnost d).

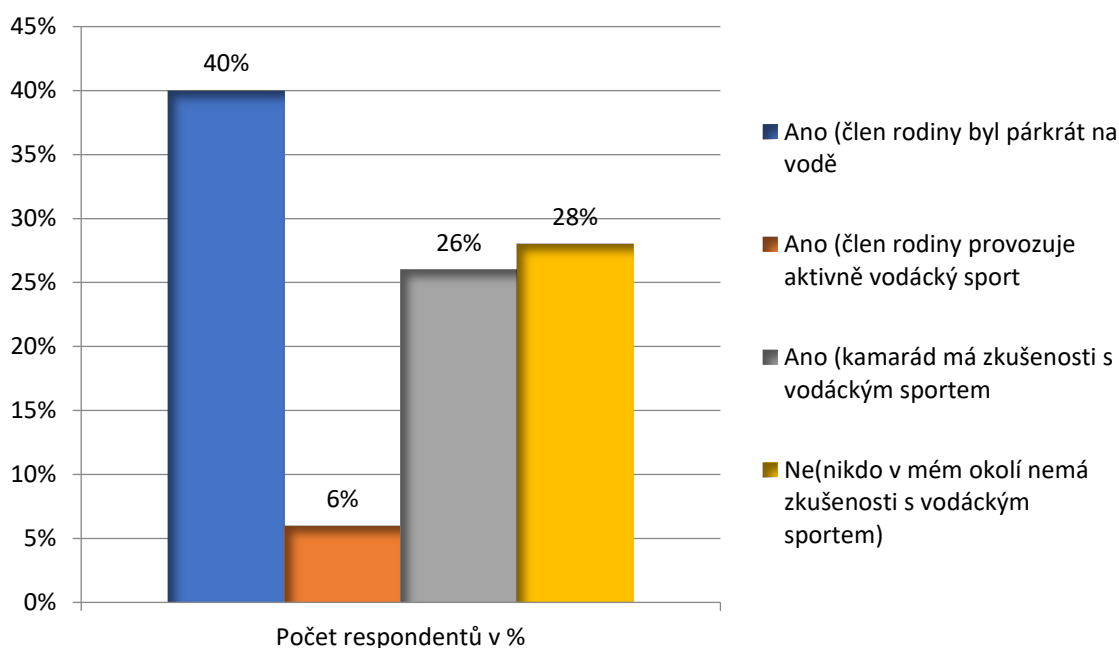
Obrázek 22. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku

5.6 Provozování vodní turistiky v rodině respondenta.

Otázka šestá se zaměřovala na informace ohledně zaměření rodiny respondenta nebo jeho širšího okolí (přátelé) na vodní turistiku. Cílem otázky bylo zjistit, zda se respondent může setkat s vodní turistikou i v jiném prostředí než je jeho základní škola.

Otázka obsahovala tyto možnosti: a) Ano (člen rodiny byl párkrát na vodě), b) Ano (člen rodiny provozuje aktivně vodácký sport), c) Ano (kamarád/ka má zkušenosti s vodáckým sportem), d) Ne (nikdo v mém okolí nemá zkušenosti s vodáckým sportem). Možnost a) označilo **40 %**, druhou nejčastější odpovědí byla možnost d), kterou označilo 28 % respondentů, možnost c) označilo 26 % a jen 6 % respondentů označilo možnost b) Ano (člen rodiny provozuje aktivně vodácký sport).

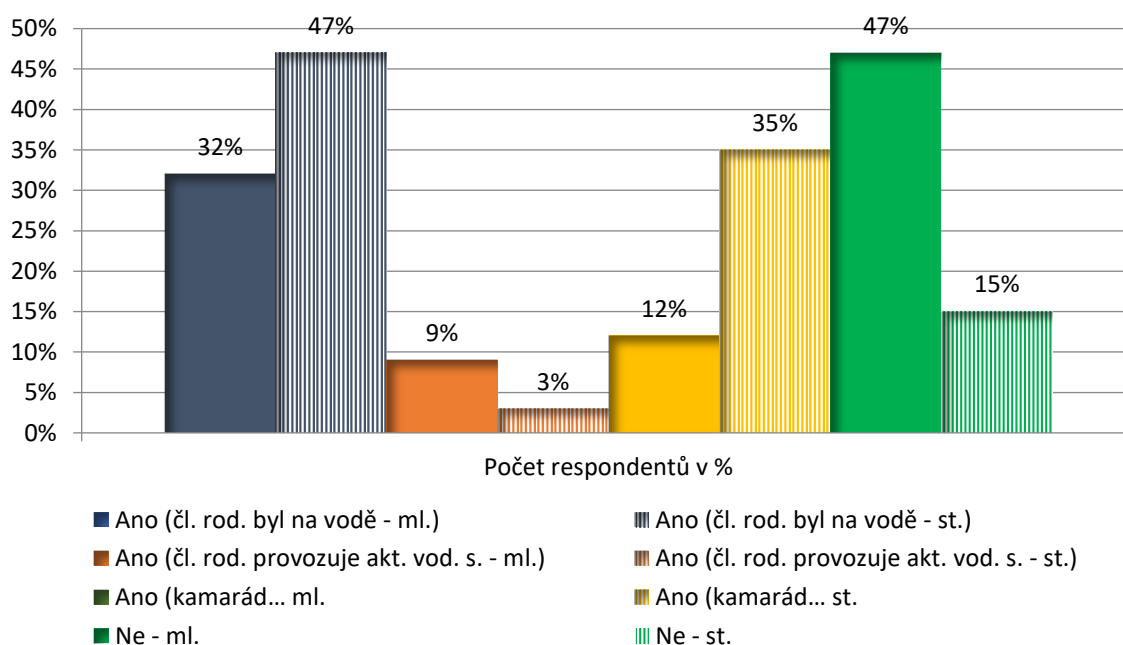
Z výsledků otázky se dá vyčíst, že sice 40 % respondentů má v okolí své rodiny a přátel někoho, kdo už má určité zkušenosti s vodní turistikou, ale jen 6 % respondentů označilo možnost, že se někdo v jejich okolí věnuje aktivně tomuto druhu sportovně-turistické aktivity.

Obrázek 23. Je ve Vaší rodině nebo ve Vašem okolí nějakým způsobem provozován vodácký sport?

Vzhledem k charakteru otázky je vhodné si uvedené výsledky převést na mladší a starší školní věk a pomocí grafu interpretovat rozdílné odpovědi mezi jednotlivými věkovými skupinami. Respondenti mladšího školního věku uvedli ze **47 %** odpověď d). Další početnou odpovědí u této skupiny byla možnost a), ke které se přiklonilo 32 % respondentů z této skupiny. Třetí v pořadí je možnost c), kterou uvedlo 12 % respondentů a jako poslední možnost, s 9 %, respondenti uvedli možnost b).

U respondentů staršího školního věku byla nejčastější odpověď a), ke které se přiklonilo **47 %** žáků z této skupiny. Další významnou odpovědí této skupiny byla možnost c) s 35 %. K možnosti d) se přiklonilo pouhých 15 % respondentů ze starší věkové kategorie a k možnosti b) pouze 3 %.

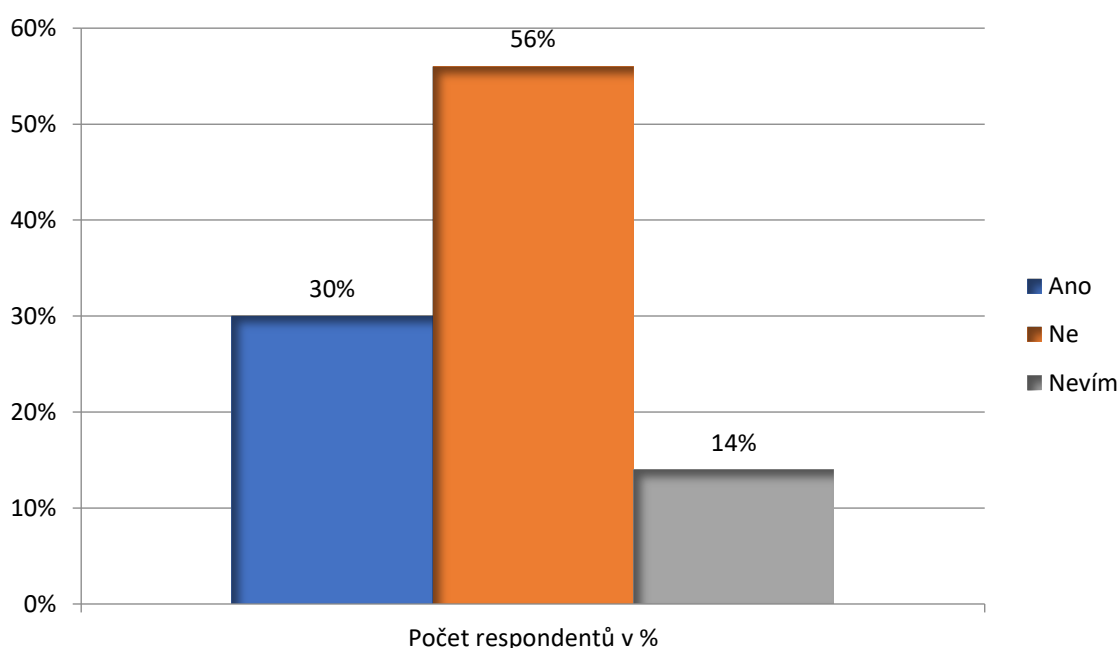

Obrázek 24. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.7 Organizace pravidelných vodáckých kurzů základní školou.

Otázka sedmá byla zaměřena na zjištění informací ohledně povědomí žáků o organizování pravidelných vodáckých kurzů jejich základní školou.

Otázka obsahovala tři možnosti odpovědí: a) Ano, b) Ne a c) Nevím. Z celkových sto čtyřiceti osmi respondentů odpovědělo **56 %** b) Ne, 30 % respondentů odpovědělo a) Ano a zbylých 14 % respondentů odpovědělo možnost c) Nevím. Pokud respondent uvedl možnost b) Ne nebo c) Nevím, přešel na otázku devátou. Pro ty, kteří uvedli možnost a) Ano, byla rozšiřující otázka osm.

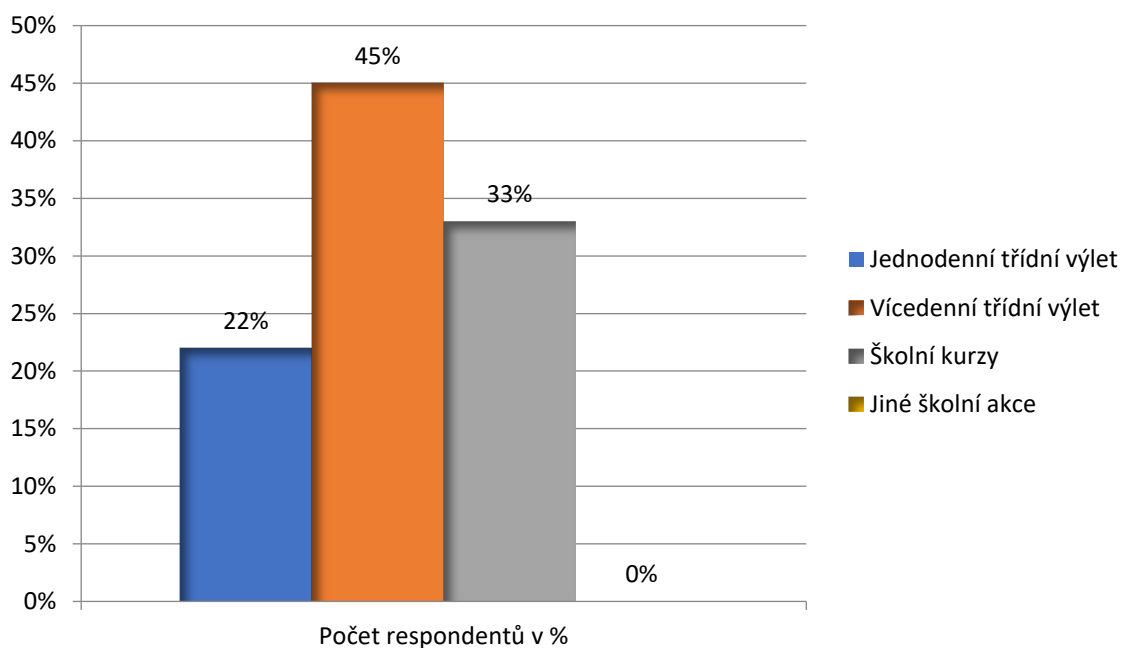
Obrázek 25. Pořádá Vaše škola pravidelné výlety na řece?

5.8 Typ školní akce, v rámci které je organizován školní vodácký kurz.

Otázka osmá byla zaměřena na respondenty, kteří v předcházející otázce uvedli odpověď a) Ano a cílem otázky bylo zjistit informace o typu školní akce, v rámci které pořádá škola pravidelné výlety na řece. Těchto respondentů bylo z celkového počtu sto čtyřicet osm pouze čtyřicet pět (**31 %**).

Otázka osmá obsahovala možnosti: a) jednodenní třídní výlet, b) vícedenní třídní výlet, c) školní kurzy (vícedenní kurz, nejčastěji sportovního charakteru) a d) jiné školní akce. **45 %** uvedlo b), 33 % respondentů uvedlo možnost c) a 22 % respondentů uvedlo možnost a). Možnost d) jiné školní akce neuvedl žádný ze čtyřiceti pěti respondentů (0 %).

Z otázky vyplynulo, že nejčastější školní akcí (z vybraných základních škol) pro pořádání školních vodáckých kurzů jsou vícedenní třídní výlety.

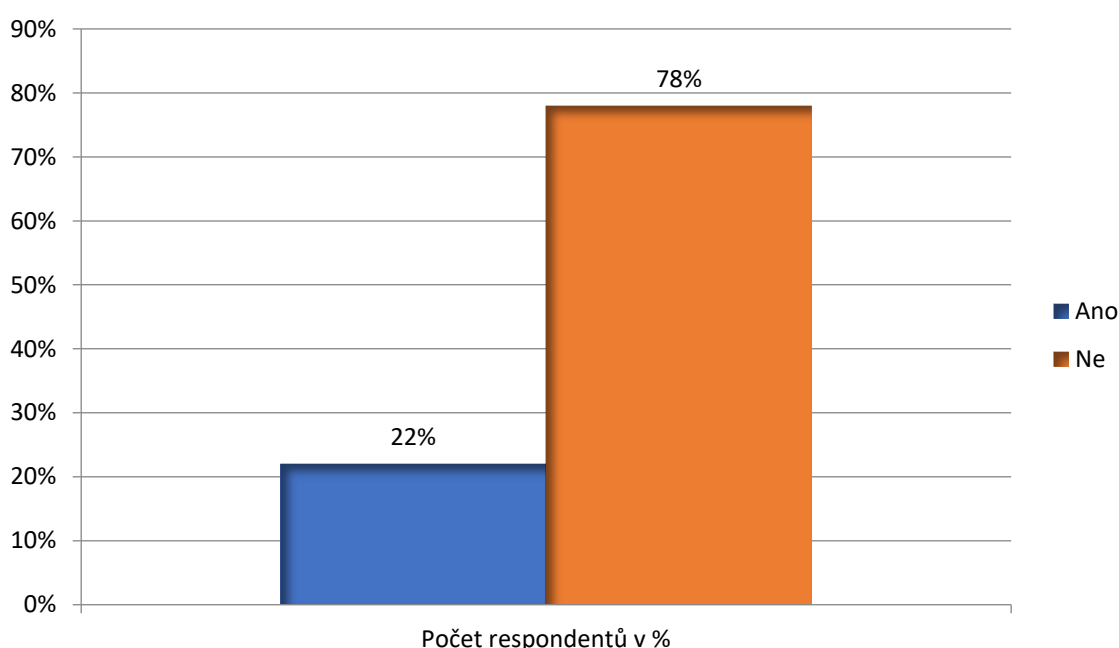

Obrázek 26. V rámci jakých školních akcí jezdí Vaše škola na pravidelné vodácké kurzy?

5.9 Teoretické a praktické seznámení žáků s vodní turistikou ve výuce.

V pořadí devátá otázka sloužila k získání informací ohledně teoretických a praktických zkušeností žáků vybraných základních škol, které jim byly předány ještě před zahájením konkrétního vodáckého kurzu v rámci jejich školní výuky.

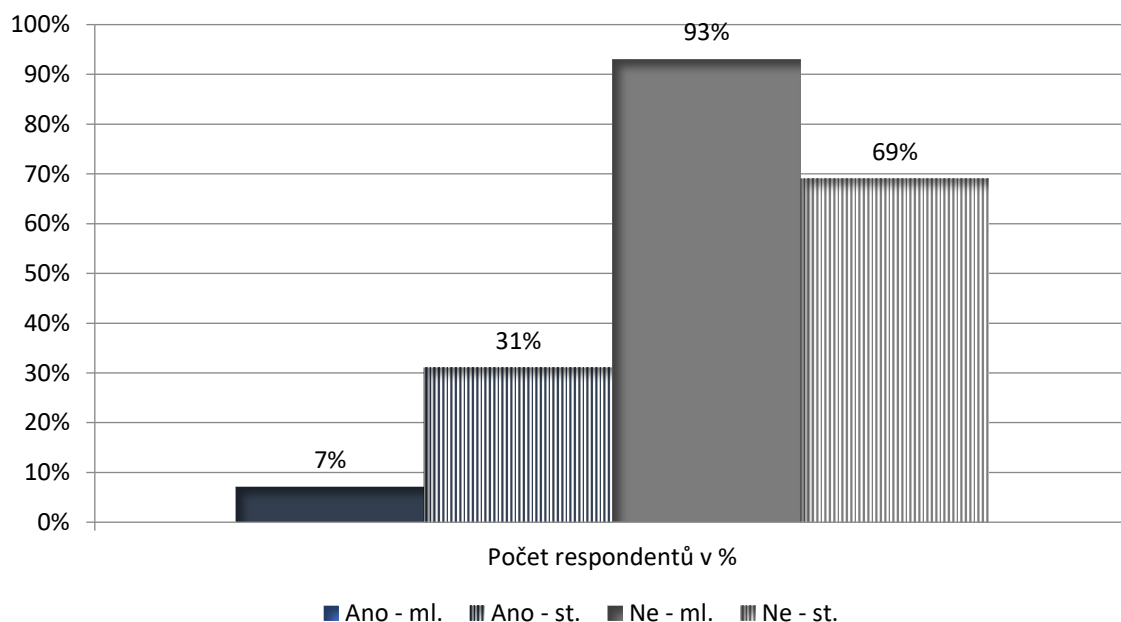
Na výběr měli respondenti dvě možnosti. Možnost a) Ano, u které měli respondenti slovem napsat, jakým způsobem jim byly zprostředkovány praktické a teoretické informace a možnost b) Ne. Ze 148 respondentů odpověděla drtivá většina možnost b) Ne a to celkem **78 %** respondentů. Zbylých 22 % respondentů označilo možnost a) Ano. Z třiceti dvou respondentů, kteří označili možnost a) Ano, jich **38 %** uvedlo, že jim byl vodácký sport určitým způsobem teoreticky představen v rámci jejich školní tělesné výchovy, pouze 16 % respondentů uvedlo, že byli v rámci školní tělesné výchovy prakticky seznámeni s lodí a výbavou a bohužel zbylých patnáct respondentů (46 %) sice označilo možnost a) Ano, ale rozšiřující informace nevedli.

Obrázek 27. Byl Vám vodácký sport někdy teoreticky nebo prakticky představen v rámci výuka na Vaší škole?

V otázce vztahující se k teoretickému nebo praktickému představení vodní turistiky v rámci školní výuky respondenta je vhodné si opět vyjádřit rozdíly odpovědí mezi mladší a starší věkovou skupinou.

Žáci mladšího školního věku označili jako svou nejčastější odpověď možnost b), ke které se přiklonilo 93 % respondentů z této skupiny. Možnost a) označilo pouhých 7 % respondentů. Žáci staršího školního věku označili z 69 % možnost b) a z 31 % a).

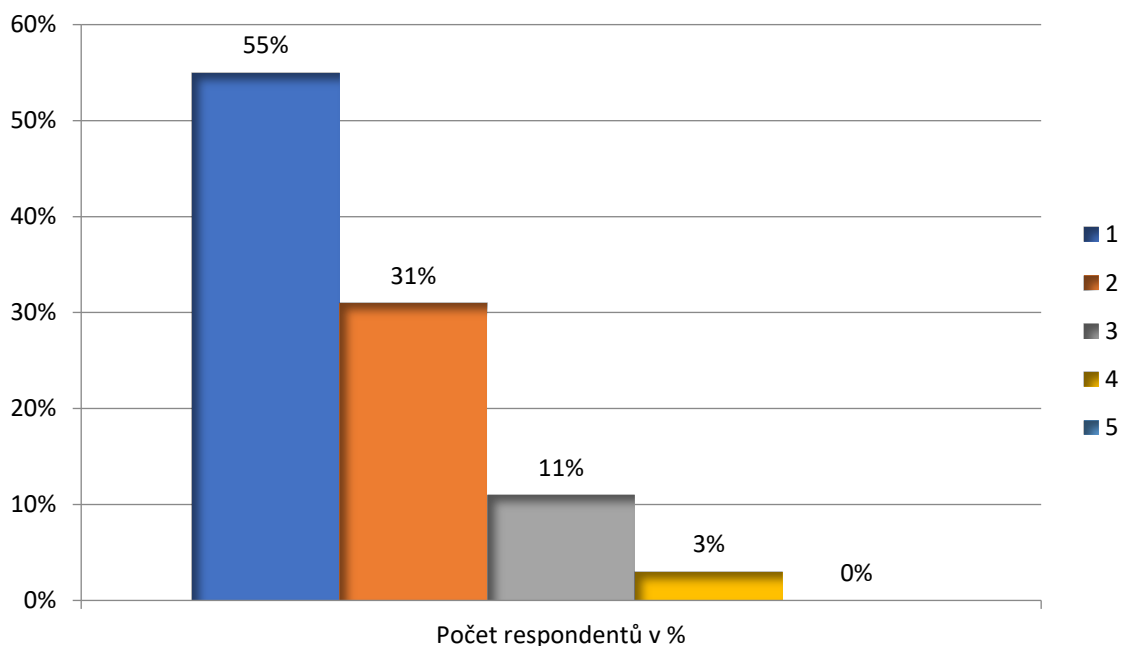
Obrázek 28. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.10 Hodnocení spokojenosti konkrétního vodáckého kurzu.

Úkolem otázky deset bylo zjistit informaci typu zpětné vazby ohledně konkrétního vodáckého kurzu, na kterém byli přítomni vybraní respondenti ze základních škol. Tato otázka sloužila především, jako určitá forma zpětné vazby pro instruktory, kteří byli součástí vodáckého kurzu.

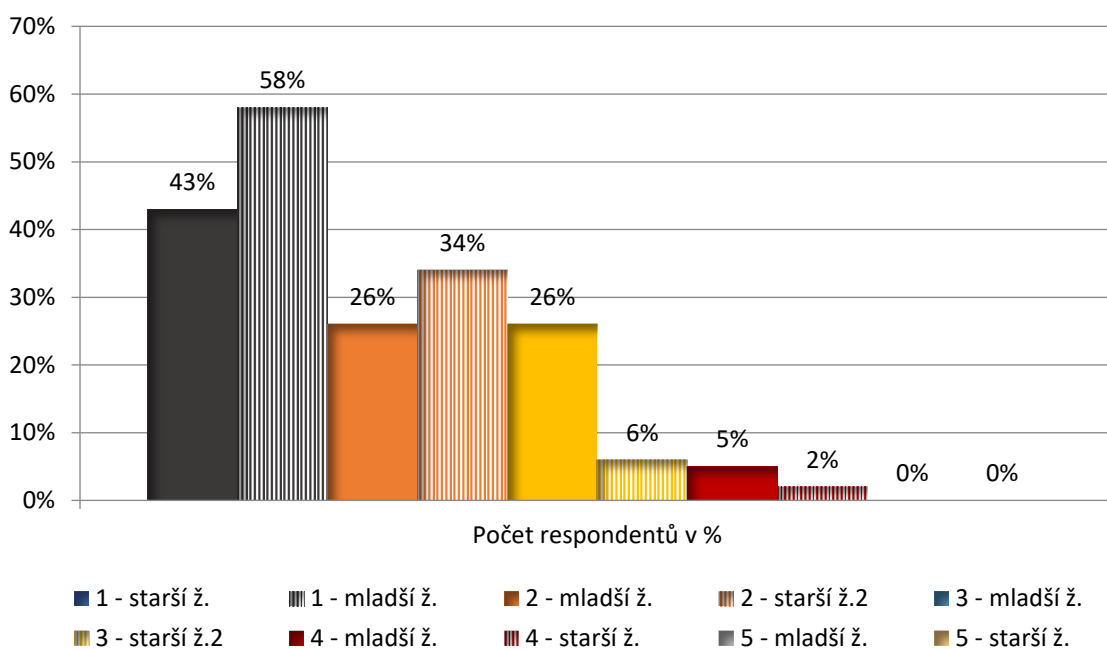
Otázka byla otevřená a respondenti měli uvést body, prostřednictvím kterých poskytl zpětnou vazbu. Body byly postaveny na principu školního známkování, kdy známka jedna znamenala největší spokojenost, známka tři průměrný zážitek a známka pět znamenala nespokojenost s kurzem.

Ze 148 respondentů napsalo **55 %** známku jedna (velmi spokojení), 31 % respondentů zadalo hodnocení dva, 11 % respondentů napsalo známku tři a zbylých pět respondentů uvedlo známku čtyři. Hodnocení pět nevedl žádný respondent. Horší hodnocení bychom mohli spojovat se špatným počasím nebo pro některé žáky s fyzicky náročnější aktivitou.

Obrázek 29. Jak byste ohodnotili vodácký kurz na řece Moravě?

U otázky č. 10, která vyjadřovala celkovou spokojenost s vodáckým kurzem, dopadly výsledky relativně podobně u obou skupin, ale pro lepší orientaci ve výsledcích je uvedeno rozdělení odpovědí do věkových kategorií mladší a starší školní věk. K nejlepšímu hodnocení 1 se přiklonilo **43 %** žáků mladšího školního věku. Hodnocení 2 a 3 získalo stejný počet u této skupiny respondentů a to 26 %. K bodovému hodnocení 4 se přiklonilo pouhých 5 %. Respondenti staršího školního věku ohodnotili kurz nejlepší známkou 1 z **58 %**, hodnocení 2 ze 34 % a hodnocení 3 jen 6 %. K hodnocení 4 se přiklonilo pouhé 2 % a nejhorší hodnocení neurčil žádný z respondentů.

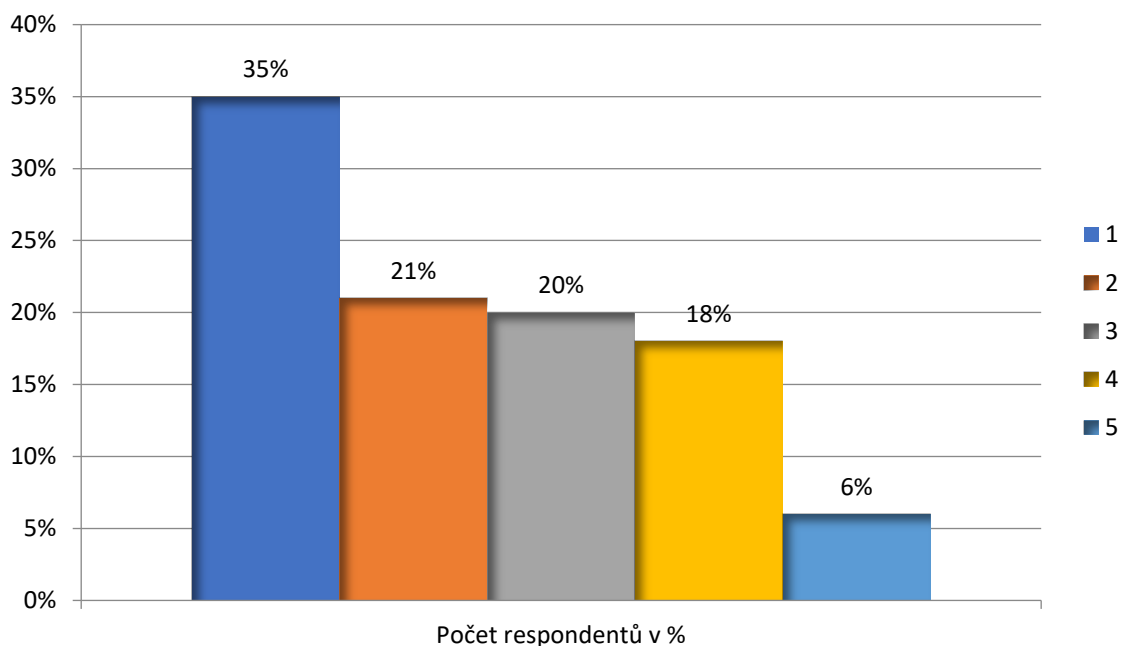
Obrázek 30. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.11 Fyzická náročnost kurzu.

Jedenáctá otázka byla postavena na stejném principu jako otázka předcházející. Respondenti měli uvést bodové hodnocení shodující se se školním známkováním (bodové rozhraní od jedné do pěti, kdy jedna je nejlepší a pět nejhorší). Respondenti v tomto případě nereagovali na celkový pocit z kurzu, ale konkrétně na fyzickou náročnost vodáckého kurzu.

Ze 148 respondentů uvedlo **35 %** známku jedna, což je bráno, jako fyzicky nenáročné, 21 % respondentů uvedlo hodnocení dva, 20 % respondentů uvedlo hodnocení tři, 18 % respondentů zařadilo náročnost kurzu do hodnocení číslo čtyři a zbylých 6 % respondentů uvedlo hodnocení pět, které by se dalo brát jako velice fyzicky náročné.

U této otázky je potřeba říci, stejně jako u otázky předešlé, že se jedná o individuální pocit respondenta, na kterého během kurzu působí mnoho vnějších vlivů, jako je například počasí nebo také nálada mezi spolužáky.

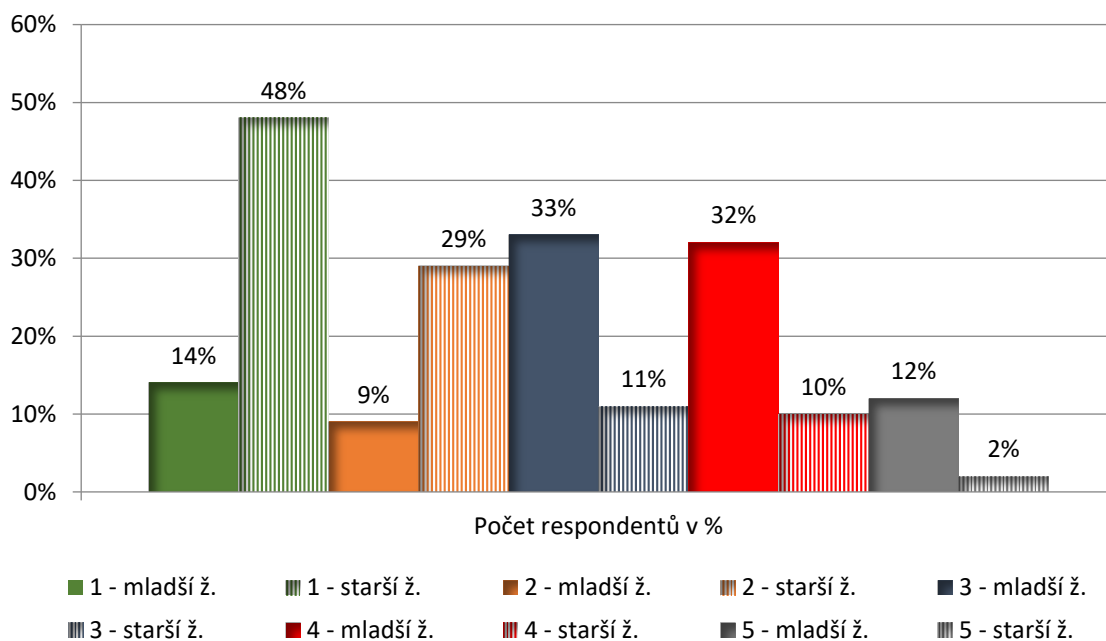

Obrázek 31. Jak byl pro Vás vodácký kurz fyzicky náročný?

Otázka č. 11 se svým charakterem řadí mezi bodovací otázky, stejně jako otázka č. 10. Ovšem výsledky této otázky už nejsou tak shodné, jako u předcházející. Rozdíly mezi jednotlivými věkovými kategoriemi (mladší a starší školní věk) jsou vyjádřeny v následujícím grafu.

Respondenti mladšího školního věku ohodnotili fyzickou náročnost kurzu nejčastěji známkou 3 s 33 %, což může být chápáno jako hranice mezi fyzicky snadným a náročným kurzem. Ovšem zajímavý je výsledek, že skoro stejné množství respondentů této věkové skupiny, a to právě 32 %, zadalo hodnocení náročnosti 4, což už může být chápáno jako velmi fyzicky náročný kurz. K hodnocení 2 se přiklonilo pouze 9 % respondentů z této kategorie. Pro 12 % respondentů z kategorie mladší školní věk byl kurz obzvláště fyzicky náročným, jelikož mu přidělili hodnocení 5.

U staršího školního věku bylo hodnocení fyzické náročnosti relativně přívětivější, jelikož 48 % respondentů zadalo hodnocení 1, 29 % respondentů označilo hodnocení 2, 11 % z této skupiny označilo 3 a 10 % ohodnotilo fyzickou náročnost jako obtížnou a označilo kurz hodnocením 4. Pro nejhorší hodnocení se přiklonily pouze 2 % z této věkové skupiny.

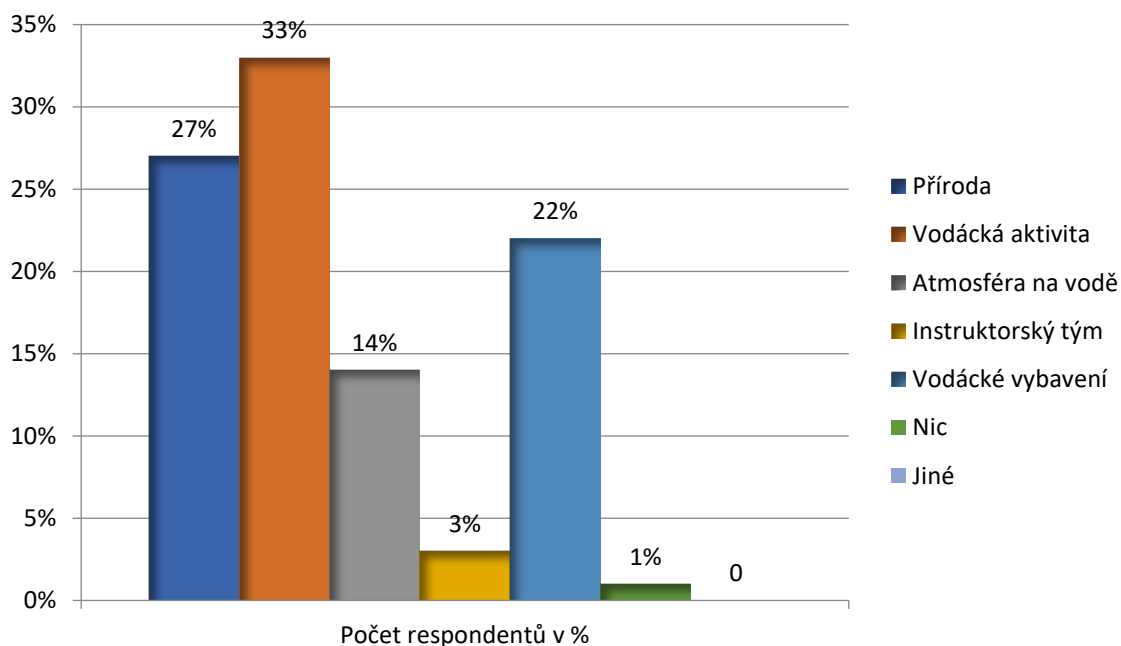
Obrázek 32. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.12 Největší atraktivita během vodáckého kurzu.

Dvanáctá otázka zjišťovala informace o zaujetí respondentů pro konkrétní věc na řece Moravě v průběhu vodáckého výletu. Hlavním cílem této otázky bylo získat informaci, který z podnětů je pro žáka základní školy nejvíce atraktivní v rámci povodí řeky Moravy.

Na výběr byly možnosti: a) příroda, b) vodácká aktivita (vlastní jízda na řece), c) atmosféra na řece (kolektiv), e) instruktorský tým, f) vodácké vybavení (výstroj a výzbroj) předposlední možnost byla g) nic mě na vodáckém kurzu nezaujalo a poslední možnost bylo h) jiná možnost (otevřená odpověď, kde mohl respondent uvést pro něj jakoukoliv jinou atraktivitu).

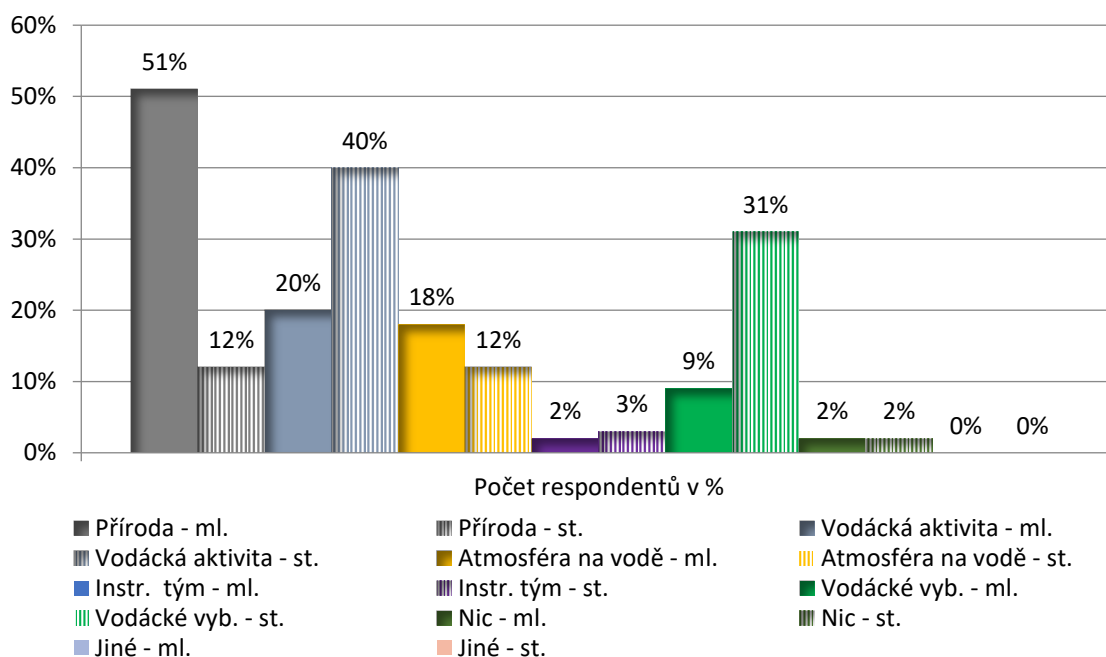
Ze 148 respondentů uvedlo **33 %** b), 27 % respondentů označilo možnost a), 14 % respondentů se přiklonilo k možnosti c), 22 % respondentů uvedlo možnost f) (vodácké vybavení), 3 % respondentů uvedlo možnost e) a 1 % respondentů označilo možnost g) (nic mě nezaujalo). Možnost h) (otevřená odpověď pro slovní vyjádření – jiná než uvedená možnost) neuvedl žádný z respondentů.

Obrázek 33. Co Vás nejvíce zaujalo na vodáckém výletu na řece Moravě?

U otázky č. 12 je opět zajímavé vyzdvihnout rozdíly odpovědí u věkových kategorií výzkumu (mladší a starší školní věk). V kategorii mladšího školního věku byla nejčastěji označena možnost a) s **51 %**, k možnosti b) se přiklonilo 20 % žáků mladšího školního věku, možnost c) označilo 18 % respondentů a 9 % zadalo možnost e). Pouhých 9 % označilo možnost d) a k možnosti f) a g) se v této věkové skupině respondentů nepřiklonil nikdo.

V kategorii staršího školního věku byla nejvíce označena možnost b) se 40 %, další početnou odpovědí byla možnost e) s 31 %. Možnost a) a c) označil stejný počet respondentů z této věkové kategorie, tedy 12 %. Pouze 3 % získala možnost d) a jen 2 % respondentů uvedlo možnost g).

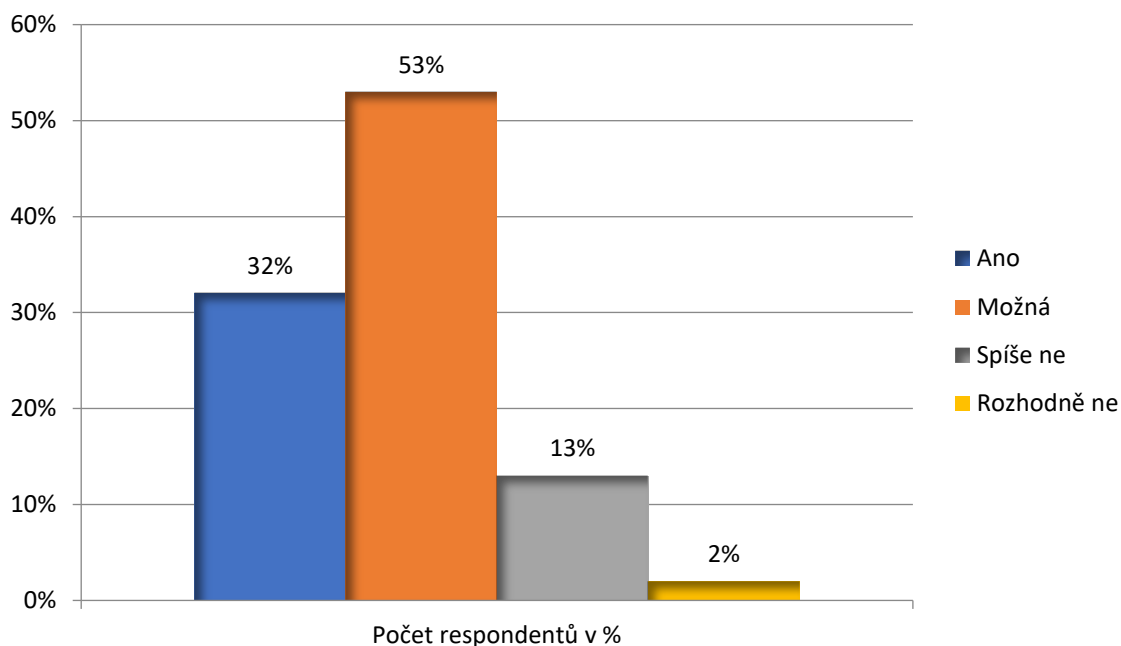

Obrázek 34. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

5.13 Další zájem žáků o vodní turistiku.

Poslední třináctá otázka se zaměřovala na další zájem respondentů (žáků základních škol) o vodáckou aktivitu. Tato otázka patří mezi stěžejní otázky, jelikož výsledky nám sdělují informace o tom, jak na žáky zapůsobil vodácký kurz a jakou stopu zanechala vodní turistika (aktivita) v respondentech.

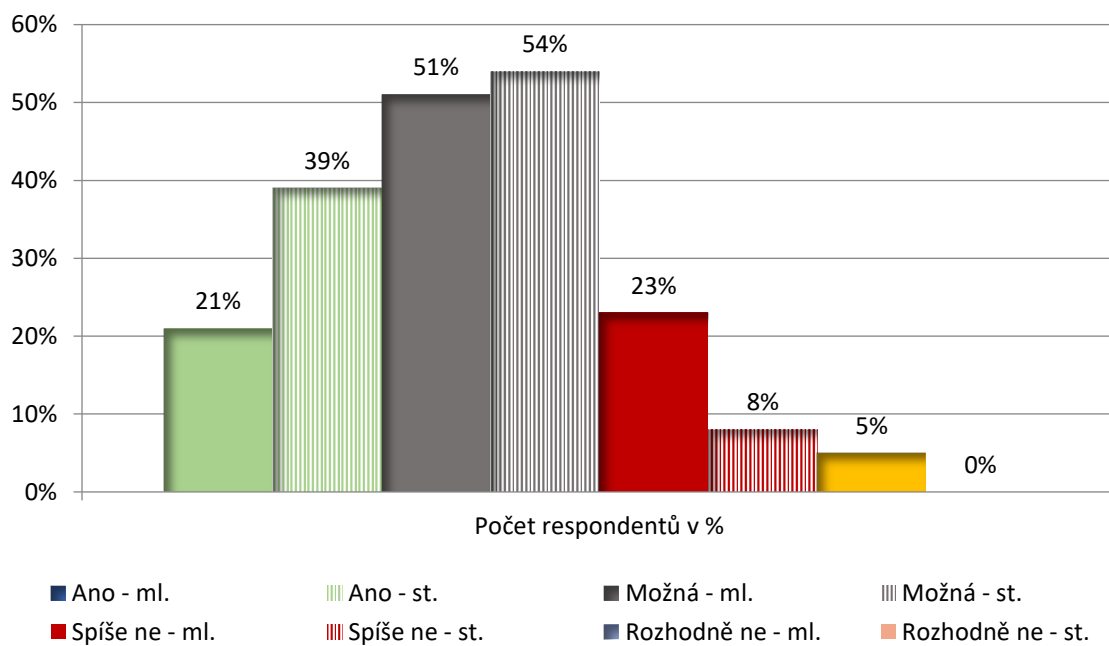
Možnosti na výběr byly: a) Ano, velice rád, b) Možná někdy, c) Spíše ne, tento druh aktivity mě moc neoslovil, d) Rozhodně nikdy více. Nejčastější odpověď respondentů byla možnost b), kterou označilo **53 %** žáků, druhou nejčastější odpovědí byla možnost a), kterou zadalo 32 % respondentů, 13 % označilo možnost c) (spíše ne, tento druh aktivity mě moc neoslovil) a zbylé 2 % respondentů označilo možnost d).

Obrázek 35. Myslíte, že budete ve vodáckém sportu pokračovat (mimo vodácký kurz a školní akce)?

Výsledky otázky č. 13 se dají považovat za zásadní pro výzkum diplomové práce, tudíž je třeba si vyjádřit (graficky) rozdíly ve výsledcích jednotlivých věkových skupin, kterými se zabývá výzkumné šetření (mladší a starší školní věk). Respondenti mladšího školního věku nejvíce označili možnost b) a to počtem **51 %**, dále se 23 % respondentů přiklonilo k možnosti c) a skoro shodný výsledek, 21 %, získala možnost a). K možnosti d) se v této věkové skupině přiklonilo pouze 5 % respondentů.

Ve skupině staršího školního věku se nejvíce respondentů přiklonilo k možnosti b) s **54 %**, možnost a) označilo 38 % a možnost c) pouhých 8 %. K možnosti d) se nepřiklonil žádný respondent z této skupiny.

Obrázek 36. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

6 Diskuze

Výsledky dotazníkového šetření diplomové práce poukazují na skutečnost, že respondenti z vybraných základních škol na Šumpersku mají malé zkušenosti a nízké povědomí o vodní turistice i přesto, že se základní školy vyskytují v blízkosti řeky Moravy.

Z výsledků lze zjistit, že pouhých 41 % respondentů bylo pouze jednou v minulosti na vodáckém kurzu a jen 8 % respondentů se určitým způsobem setkalo s vodní turistikou v rámci rodiny a volného času. Podobné výsledky byly zjištěny také u otázek zaměřujících se na povědomí respondentů o vodní turistice na jejich základní škole. Pouhých 10 % respondentů totiž uvedlo, že právě jejich základní škola organizuje nejčastější kurzy s vodáckým zaměřením, což potvrzuje smutné zjištění o nízkém zájmu základních škol organizovat vodácké kurzy. Zajímavé by bylo pokusit se v rámci ankety zjistit konkrétní důvody těchto špatných výsledků. V podstatě i u ostatních otázek zaměřujících se na vodní turistiku výsledky nedopadly zcela podle očekávání.

Po zpětném náhledu na výsledky dotazníkového šetření je třeba si uvědomit, že vzhledem k charakteru některých otázek by byla vhodná osobní účast autora diplomové práce přímo u vypracovávání ankety, a také srozumitelnější formulace některých otázek, jelikož mezi respondenty byly i děti mladšího školního věku, které nemusely přesně pochopit znění a podstatu otázek. Osobní účast autora diplomové práce by zároveň předešla problémům v komunikaci a domluvě s pedagogy, týkající se převzetí vyplněných anket ve školách.

Respondenti, kteří vyplnili anketu, byli přímo účastníky konkrétního vodáckého kurzu. Některé otázky, které byly uvedeny v anketě, byly směřovány přímo na již zmíněný vodácký kurz. Vzhledem ke skutečnosti, že 40 % respondentů uvedlo, že jsou začátečníci a byli poprvé na vodáckém kurzu, je po zpětném zhodnocení ankety potřeba podotknout, že odpovědi těchto respondentů mohly být ovlivněny mnoha faktory, jako například špatné klimatické podmínky na kurzu nebo negativní nálada ve skupině spolužáků.

Na otázku, zda konkrétní základní škola, kterou navštěvuje respondent, pořádá pravidelné výlety na řeku, odpovědělo 56 % respondentů „Ne“. Z tohoto výsledku lze říci, že nadpoloviční většina základních škol, které byly součástí dotazníkového šetření, nejeví žádný zájem o tento druh turistické aktivity. Vzhledem k tomu, že skoro 40 % respondentů byli žáci mladšího školního věku se mohlo stát, že tito žáci ještě nejsou s určitostí schopni odpovědět na typ otázky zaměřené přímo na vedení školy.

Bohužel až po vyhodnocení ankety si autor uvědomil, že pro získání podrobnějších informací měly být v anketě zařazeny i otázky směřující na učitelský sbor oslovených základních škol. Možná právě z odpovědí na tyto otázky bychom lépe porozuměli důvodům malého zájmu škol o vodní turistiku.

Vzhledem ke skutečnosti, že pro anketu bylo vybráno dvanáct základních škol, by byl výzkum ucelenější, pokud by došlo ke srovnání výsledků anket škol mezi sebou.

7 Závěry

Z výsledků ankety jsme v první řadě získali informace o složení skupiny respondentů, vzhledem k jejich pohlaví a věku. Druhá otázka ankety poskytuje informace o tom, že celých 62 % respondentů patří do skupiny staršího školního věku.

Další část ankety byla zaměřena na oblíbený typ turistiky u žáků základních škol. Z výsledků vyplynulo, že největší oblibu u respondentů, a to 40 %, má cykloturistika, přičemž vodní turistika je až na předposledním místě s výsledkem 5 %.

Následující otázka ankety zmapovala zaměření základních škol na nejčastěji organizované turistické kurzy. Nejčastější sportovně-turistický kurz, organizovaný základní školou, je kurz lyžování s 39 %. Zajímavým výsledkem vyplývajícím z tohoto souboru otázek je fakt, že nejčastěji organizované kurzy základní školou nekorespondují se zájmy žáků. Zásadním výsledkem ankety bylo vyhodnocení otázky č. 7 „Pořádá Vaše škola pravidelné výlety na řece?“. Na tuto otázku odpovědělo 56 % respondentů, že jejich škola nepořádá pravidelné výlety na řece. Další výsledek ankety vypověděl o tom, že základní školy organizují vodácké kurzy v rámci vícedenních školních výletů. Drtivá většina respondentů (78 %) uvedla, že jim před vodáckým kurzem nebyl žádným způsobem (teoreticky nebo prakticky) vodní sport představen.

Výsledky otázky č. 10 „Jak byste hodnotili vodácký kurz na řece Moravě?“ ukazují na skutečnost, že vodácký kurz, který absolvovali žáci z vybraných základních škol, byl zřejmě zorganizován velmi dobře, jelikož 52 % respondentů jej ohodnotila nejlepší možnou známkou.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit zájem o vodní turistiku v rámci sportovně-turistických aktivit organizovaných základními školami na Šumpersku. Z výsledků ankety je jasně viditelný zájem ze strany žáků základních škol o vodní turistiku, jelikož 53 % oslovených respondentů uvedlo, že se i nadále chtějí věnovat vodní turistice i přesto, že neměli v této oblasti žádné dosavadní zkušenosti. Z výsledků výzkumu také vyplývá, že by měla být věnována větší podpora organizování výletů na řece pro žáky mladšího školního věku. Vzniklý zájem o vodní turistiku ze strany žáků by proto měl být podporován a dále rozvíjen základními školami, aby došlo k ještě většímu rozvoji vodní turistiky na řece Moravě.

Vzhledem k tomu, že autor diplomové práce pracuje v agentuře zabývající se vodním turismem, jsou výsledky tohoto výzkumu pro něj i pro již zmíněnou agenturu velkým přínosem a zároveň splňují stanovený cíl diplomové práce.

8 Souhrn

Diplomová práce se zabývá postavením vodní turistiky v rámci turistických aktivit mládeže. Celá práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Cílem teoretické části bylo vymezení pojmů turistika, vodní turistika a přiblížení a charakteristika výzkumné části, tedy lokality a respondentů, na které se zaměřoval výzkum diplomové práce. Lokalita a respondenti výzkumu byli vybráni na základě pracovních zkušeností autora diplomové práce. Teoretická část se také zaměřovala na organizační a právní rámec vodní turistiky a vymezení povinností pedagoga (instruktora) vodní turistiky.

Praktická část, tedy výzkum diplomové práce, se zaměřoval na žáky základních škol a jejich postoj k vodní turistice. Vybrané základní školy byly pouze z oblasti povodí řeky Moravy. Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření, jehož cílem bylo získat informace od žáků základních škol ohledně vodní turistiky a podpory a propagace vodní turistiky ve škole a v rodině.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjištění postavení vodní turistiky v rámci turistických aktivit mládeže v oblasti povodí řeky Moravy. Dílčí cíle byly zaměřeny na zmapování zájmu základních škol o vodní turistiku v oblasti povodí řeky Moravy, zjištění věkové kategorie žáků základních škol, která se nejvíce účastní vodní turistiky a podpora a propagace vodní turistiky ze strany rodiny žáků a školy. Na hlavní i dílčí cíle bylo zodpovězeno pomocí již zmíněného dotazníkového šetření. V závěru práce byly nastíněny výsledky jednotlivých otázek z dotazníku a jejich grafická vizualizace pro lepší vyjádření a pochopení.

9 Summary

The aim of the diploma thesis is to describe the status of water tourism in the youth tourism activities. The thesis is divided into theoretical and practical part.

The aim of the theoretical part is to describe used concepts as tourism, water tourism, location of the activities and also the participants, who were the target of the thesis. The location and the participants were chosen by the working experiences of the thesis author. Theoretical part is also focused on organisation and law terms of the water tourism and also defining the duties of the teacher (instructor) of water tourism.

Practical part is focused on elementary school students and their attitude to the water tourism. The chosen elementary schools were only from the area around to the river Morava. The survey was conducted in the form of a questionnaire survey, the aim was to get informations about water tourism, propagation and support in various schools, also in the families.

The main aim of the diploma thesis is to describe the status of water tourism in the youth tourism activities in the area around the river Morava. Partial goals are focused on mapping of the interest of the elementary schools for water tourism, collecting informations about the age categories of the students, which attend mostly the activities and support of the propagation by the families, students and schools. The questions were answered thanks to the questionnaire survey. The conclusion contains results of the individual questions from the survey and their graphic visualisation for better expression and understanding.

10 Referenční seznam

- American Canoe Association. (2007). *Kayaking BSA*. Virginie: ACA.
- Bergerová, K. (2008). *Turistika*. Banská Bystrica: Slovart. s. r. o.
- Bílý, M., Kračmar, B., Novotný, M. (2000). *Kanoistika*. Praha: Karolinum.
- Bílý, M., Kračmar, B., & Novotný, P. (2001). *Kanoistika: Technika jízdy, rafting, extrémní terény*. Praha: Grada Publishing a.s.
- Bílý, M., Kračmar, B., & Novotný, P. (2004). *Kanoistika*. Praha: Grada Publishing a.s.
- Boštíková, S. (2004). *Vysokohorská turistika*. Praha: Grada Publishing a.s.
- Čáp, J., & Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- Dillon, S., & Oyen, J. (2009). *Kayaking*. Canada: Human Kinetics Publishers.
- Doležal, T. (1983). *Kanoistika a vodní turistika*. Praha: Univerzita Karlova.
- Fialová, L. (2010). *Aktuální témata didaktiky*. Praha: Karolinum
- Gullion, L. (1993). *Canoeing*. Leeds UK: Human Kinetics Publishers.
- Hájek B., Harmach, J. (2004). *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: MŠMT.
- Jančar, V., & Novák, I. (2005). *Vodácký průvodce Česko*. Vizovice: SHOCart.
- Kodeš, J., & Hruša, J. (1990). *Historie kanoistiky, jachtingu a windsurfingu*. Praha: Univerzita Karlova
- Korvas et. al. (2007). *Aktivní formy cestovního ruchu*. Brno: Masarykova univerzita
- Langmeier, J. (1991). *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha: Avicenmm
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- Lichtag, P. (1999). *Klasifikace vodních toků*. Kanoé Raft Kajak, roč.6, č.4.
- Louka, O. et. al. (2010). *Základy turistiky a sportů v přírodě*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2005). *Péče o bezpečnost a zdraví žáků*. Vyhláška č. 73/2005 Sb. Praha: MŠMT.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2006). *Věstník č.2*. Praha: MŠMT.
- Neuman, J. et. al. (2000). *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: Portál.

- Nováková, S. (2011). *Vodní turistika: textová opora ke kurzu*. Brno: Masarykova univerzita.
- Novotný, I., & Hruška, M. (2000). *Biologie člověka pro gymnázia*. Praha: Fortuna.
- Ondráček, J. & Hřebíčková, S. (2007). *Turistika*. Brno: Masarykova univerzita.
- Perič, T. (2008). *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada Publishing a. s.
- Povodí Moravy s.p. (2009). *Plán oblasti povodí řeky Moravy*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky
- Ptáček, P. (2006). *Bezpečně na tekoucí vodě*. Ústí nad Labem: Albis International.
- Svoboda, M. (2007). *Divoká voda: manuál pro pádlo*. Týnec nad Sázavou: Vodácká škola Aqua.
- Sýkora, B. et. al. (1986). *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: SPN.
- Štemprok., K. (1975). *Vodní turistika*, Praha: Olympia.
- Štemprok, K. (1983). *Vodní turistika*. Praha: Olympia.
- Turek J., et. al. (2007). *Outdoorový průvodce – Beskydy a Javorníky*. Praha: Grada Publishing a.s.
- Rock, L. (2010). *Canoeing and Kayaking*. New York: The Rosen Publishing Group Inc.
- Rychecký, A. (1994). *Školní tělesná výchova jako základ biopsychosociálně účinného pohybového režimu a zdravotní prevence mládeže*. Praha: Univerzita Karlova.
- Wagstaff, M., & Attarian, A. (2009). *Technical Skills for Adventure Programming: A Curriculum Guide*. Leeds UK: Human Kinetics Publishers.
- Williams, S. (2004). *Tourism: The nature and structure of tourism*. London: Routledge Taylor Francis Group

Internetové zdroje

Centa, a. s. (2016). Zprávy ze středu Čech. Retrieved: 1.11.2017 from the: <http://www.ctidoma.cz/fotogalerie/2016-04-15-ceske-prispevky-prispevky>.

Děd, M. (2013). Nafukovací čluny. Retrieved 5.11.2017 from the: <http://www.nafukovacicluny.cz/raft-pulsar.htm>.

Kanak s.r.o. (2000). Kemp Branná – lodě a vybavení vodní turistiky k vypůjčení. Retrieved 28.11.2017 from the: <http://www.kanak.cz/pujcovna-lodi-vltava/vybaveni-k-zapujceni/>.

Krejčí, J., Zaoral, P. (2011). Vybavení pro kurzy vodní turistiky. Retrieved 6.11.2017 from the: <https://www.fsps.muni.cz/sdetmivpohode/kurzy/vodnituristika/vybaveni.php>

Masarykova univerzita Brno, (2013). Turistika a sporty v přírodě. Faculty of Sports Studies. Retrieved 9.11.2017 from the: http://www.fsps.muni.cz/inovace-RVS/kurzy/turistika/voda_klasifikace.html.

Povodí Moravy a. s., (2009). Plán oblasti povodí Moravy. Retrieved 25.10.2017 from the: <http://www.pmo.cz/pop/2009/Morava/End/a-popis/mapy/>.

Watercrafts Philately - Sail on water. (2016). Watercrafts Philately - Sail on water. Retrieved 30.10.2017 from the: <http://watercrafts-philately.blogspot.cz/2016/04/>.

11 Seznam Obrázků

Obrázek 1. Ukázka kánoe, kterou používali domorodé kmeny v Americe.

Obrázek 2. Ukázka kajaku používaného domorodými kmeny v Severní Americe.

Obrázek 3. Ukázka dávné voroplavby v Americe.

Obrázek 4. Počátky vodní turistiky v českých zemích.

Obrázek 5. Příklad vícemístného raftu.

Obrázek 6. Ukázka dvoumístné kánoe.

Obrázek 7. Výzbroj a výstroj kajakáře.

Obrázek 8. Ukázka velikosti pádla pro kajak.

Obrázek 9. Klasický jez včetně jeho částí.

Obrázek 10. Jez s válcem.

Obrázek 11. Jez s vývarovou vanou.

Obrázek 12. Jez s nebezpečným typem válce.

Obrázek 13. Ukázka náklonu bokem k překážce.

Obrázek 14. Příklad vzniklých vodních polštářů.

Obrázek 15. Příklad nebezpečí spadlého stromu.

Obrázek 16. Oblast povodí řeky Moravy.

Obrázek 17. CHKO Litovelské Pomoraví.

Obrázek 18. Jakému druhu turistiky se doma nejčastěji věnujete?

Obrázek 19. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 20. Které sportovní kurzy Vaše škola nejčastěji organizuje?

Obrázek 21. Jaké zkušenosti s vodáckou aktivitou máte?

Obrázek 22. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 23. Je ve Vaší rodině nebo ve Vašem okolí nějakým způsobem provozován vodácký sport?

Obrázek 24. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 25. Pořádá Vaše škola pravidelné výlety na řece?

Obrázek 26. V rámci jakých školních akcí jezdí Vaše škola na pravidelné vodácké kurzy?

Obrázek 27. Byl Vám vodácký sport někdy teoreticky nebo prakticky představen v rámci výuka na Vaší škole?

Obrázek 28. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 29. Jak byste ohodnotili vodácký kurz na řece Moravě?

Obrázek 30. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 31. Jak byl pro Vás vodácký kurz fyzicky náročný?

Obrázek 32. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 33. Co Vás nejvíce zaujalo na vodáckém výletu na řece Moravě?

Obrázek 34. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

Obrázek 35. Myslíte, že budete ve vodáckém sportu pokračovat (mimo vodácký kurz a školní akce)?

Obrázek 36. Porovnání odpovědí mladšího a staršího školního věku.

12 Seznam tabulek

Tabulka 1. Základní typy lodí.

Tabulka 2. Základní ochranné vybavení.

Tabulka 3. Záchranné prostředky.

Tabulka 4. Stupnice obtížnosti proudící vody.

Tabulka 5. Rozdělení vodních terénů na šest stupňů.

Tabulka 6. Přehled vybraných škol, které se účastnily výzkumného šetření.

12 Přílohy

Příloha 1. Dotazník

Vodácký kurz na řece Moravě (2017)

Jméno: Pavel Tichý

Tel.: 774 328 470

Email: paveltichy91mail.com

Ahoj vodáci,

věnujte mi prosím několik minut svého času. Jmenuji se Pavel Tichý a následujících pár otázek je směřovaných k vodáckému výletu, který jste absolvovali na řece Moravě. Dotazník je anonymní a výsledky otázek budou využity k účelům výzkumu závěrečné diplomové práce na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Otázka 1. Jsi:

chlapec / dívka

Otázka 2. Kolik je Vám let?

6 – 11 let 12 – 15 let

Otázka 3. Jakému druhu turistiky se doma nejčastěji věnujete?

- a) Vodní turistika
- b) Pěší turistika
- c) Cykloturistika
- d) Vysokohorská turistika
- e) Lyžařská turistika
- f) Jiné

Otázka 4. Které sportovní kurzy Vaše škola nejčastěji organizuje?

- a) Vodácký kurz
- b) Lyžařský kurz
- c) Plavecký kurz
- d) Cyklistický kurz
- e) Kurz pobytu v přírodě

Otázka 5. Jaké zkušenosti s vodáckou aktivitou máte?

- a) Jsem začátečník a byl to můj první vodácký výlet.
- b) V minulosti jsem již absolvoval/a vodácký výlet.
- c) Na řece jsem byl/a už vícekrát a mám již zkušenosti.
- d) Na řeku jezdím pravidelně již delší dobu.

Otázka 6. Je ve Vaší rodině nebo ve Vašem okolí nějakým způsobem provozován vodácký sport?

- a) Ano (člen rodiny byl párkrát na vodě)
- b) Ano (člen rodiny provozuje aktivně vodácký sport)
- c) Ano (kamarád/ka má zkušenosti s vodáckým sportem)
- d) Ne (nikdo v mém okolí nemá zkušenosti s vodáckým sportem)

Otázka 7. Pořádá Vaše škola pravidelné výlety na řece?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Otázka 8. V rámci jakých školních akcí jezdí Vaše škola na pravidelné vodácké kurzy?

- a) Jednodenní třídní výlet
- b) Vícedenní třídní výlet
- c) Školní kurzy (vícedenní kurz, nejčastěji sportovního charakteru)
- d) Jiné školní akce (napište jaké):

Otázka 9. Byl Vám vodácký sport někdy teoreticky nebo prakticky představen v rámci výuky na Vaší škole?

- a) Ano (napište jak:

- b) Ne

Otázka 10. Jak byste ohodnotili vodácký kurz na řece Moravě?

Školní hodnocení 1-5 (1 je největší spokojenost, 5 nejhorší).

Otázka 11. Jak byl pro Vás vodácký kurz fyzicky náročný?

Školní hodnocení 1-5 (1 je největší spokojenost, 5 nejhorší).

Otázka 12. Co Vás nejvíce zaujalo na vodáckém výletu na řece Moravě?

- a) Příroda
- b) Vodácká aktivita
- c) Atmosféra na řece (kolektiv)
- d) Instruktorský tým
- e) Vodácké vybavení
- f) Nic mě nezaujalo
- g) Jiná možnost (napíšte: _____)

Otázka 13. Myslíte, že budete ve vodáckém sportu pokračovat (mimo vodácký kurz a školní akce)?

- a) Ano, velice rád.
- b) Možná někdy.
- c) Spíše ne, tento druh aktivity mě moc neoslovil.
- d) Rozhodně nikdy víc.

13 Seznam příloh

Příloha 1. Dotazník